

YUCOM 2014

BROJ 2, Decembar 2014.

Besplatna pravna pomoć
Odabrani slučajevi
Zločin iz mržnje
Najznačajniji projekti
Doprinos u promociji i
zaštiti ljudskih prava
Nova izdanja

IZVEŠTAJ O RADU

Ambasada
Savezne Republike Nemačke
Beograd

CIVIL
RIGHTS
DEFENDERS

YUCOM
Komitet pravnika za ljudska prava

YUCOM 2014 IZVEŠTAJ O RADU

Izdavač

Komitet pravnika za ljudska prava – YU-COM
Kneza Miloša 4, 11103 Beograd
www.yucom.org.rs

Za izdavača

Milan Antonijević

Uređivački odbor:

Milan Antonijević, Natalija Šolić, Katarina
Golubović, Kristina Tubić

Priredili:

Ana Janković
Danilo Ćurčić
Dragan Ristić
Jelena Jelić
Jovana Spremo
Katarina Golubović
Kristina Todorović
Kristina Tubić
Marko Milenković
Milan Antonijević
Momčilo Živadinović
Milena Vasić
Natalija Šolić
Nataša Lukić

Lektura

Ljiljana Korica

Dizajn i prelom

BENUSSI design

Štampa

Dosije studio

Tiraž

500

ISBN 978-86-83209-57-6

Publikacija „YUCOM 2014 – izveštaj o radu“ nastala je u okviru projekata „Ostvarenje prava na život, slobodu i bezbednost marginalnih grupa u odnosu na nosioce javnih vlasti u Srbiji“ i „Strateško zastupanje u slučajevima povreda ljudskih prava i zločini iz mržnje“ koje realizuje Komitet pravnika za ljudska prava – YUCOM uz podršku Ambasade SR Nemačke u Srbiji i Civil Rights Defenders, kao i Delegacije Evropske unije u Srbiji. Stavovi izneti u ovoj publikaciji ne odražavaju nužno stavove Ambasade SR Nemačke u Srbiji, Civil Rights Defenders i Delegacije Evropske unije u Srbiji

Za sve što smo postigli u 2014. godini posebnu zahvalnost dugujemo onima koji su svojim radom doprineli i omogućili realizovanje velikog broja aktivnosti, volonterima iz velikog broja zemalja do kolega Ivane Stjelje, Nikole Grujića i Kristine Vujić

SADRŽAJ

1	UVODNA REČ	5
2	BESPLATNA PRAVNA POMOĆ: U IŠČEKIVANJU ZAKONA O BESPLATNOJ PRAVNOJ POMOĆI	8
3	ODABRANI SLUČAJEVI ZASTUPANJA: NAJČEŠĆE PREPREKE U OSTVARIVANJU OSNOVNIH PRAVA	14
4	ZLOČIN IZ MRŽNJE: INSTRUMENTI U BORBI PROTIV ZLOČINA IZ MRŽNJE	24
5	KOMITET PRAVNIKA ZA LJUDSKA PRAVA YUCOM: PROMOCIJA, ZAŠTITA I UNAPREĐENJE LJUDSKIH PRAVA U GODINI 2014	31

Y2

Komitet pravnika za ljudska prava-YUCOM planirao je da u godišnjem izveštaju predstavi sve svoje aktivnosti u 2014. godini, ili bar deo onoga što smo radili u proteklih 365 dana. Taj ambiciozni plan, zbog brojnih obaveza koje se gomilaju pred kraj svake godine, zahteva dodatnu energiju, ali nas i motiviše da sumiramo postignuto, vidimo gde smo bili uspešni, uočimo i ispravimo greške. Teško je priznati greške, naročito u zemlji gde se analizom rada nevladinih organizacija bave svi, od političara do medija, i gde morate težiti savršenstvu. Priznaćete, nije to lak zadatak.

Tokom 2014. godine aktivno smo ušli u proces evropskih integracija. Lutali smo od želje Vlade da organizacijama civilnog društva otvori vrata i otpočne diskusiju o prioritetima, do procene mogućnosti i kapaciteta za angažovanje civilnog društva. Dobijali smo od Vlade i pregovaračkih timova prazne papire, a očekivalo se da pišemo akcione planove, signaliziramo oblasti bitne u bilateralnom skriningu i obavimo mnoge, tehnički i sadržinski, zahtevne poslove. Međutim, uspeali smo da dođemo do pozicije koja je primerenija civilnom društvu, da dajemo komentare i unapredimo dokumente koje je država izradila, tako da uloga civilnog društva, kao korektiva u društvu, može da dođe do izražaja.

Očekivali smo da Brisel tokom ove godine otvori i pojedina poglavlja u pregovorima sa Srbijom, i aktivno radili na toj mogućnosti. Kuća ljudskih prava, u kojoj se nalazi i YUCOM, imala je ulogu da u Nacionalnom konventu o Evropskoj uniji koordinira poglavlje 23, koje se bavi pravosuđem i osnovnim pravima, o čemu se možete detaljnije obavestiti u izveštaju.

Sve te nove reči koje polako učimo i na koje se navikavamo, od skrininga, preko pregovora, poglavlja, koordinacije, prioriteta, timova, bilaterale, do akcionih planova, postale su i rečnik branitelja ljudskih prava. Ali, to nam nije dalo za pravo da zanemarimo aktivnosti po kojima je YUCOM prepoznatljiv

- pružanje pravne pomoći onima čija su prava povređena, i pokretanje kampanja za izmenu zakona i prakse sprovođenja zakona, tačnije, izmenu prakse nesprovođenja zakona.

Nažalost, 2014. godinu obeležile su i poplave koje su unele velike lomove u živote mnogih ljudi u Srbiji i u regionu. Brojne organizacije, među njima i YUCOM, brzo su se aktivirale, razmenjivale informacije i na svaki način pokušavale da pomognu građanima širom Srbije. Pripremali smo se i za dane posle poplava, kada su građanima bili neophodni pravni saveti i zastupanje. Pravni problemi, na koje u početku niko nije obraćao pažnju, poput radnog prava, statusa kredita koje su uzimali građani iz poplavljenih područja, postupka isplate naknade štete i obeštećenja onima čija je imovina uništena, samo su neki od problema koje smo pokušali da rešimo, i na taj način bar delimično olakšamo život građanima koji su bili ugroženi u poplavama. Zastupali smo, i još uvek zastupamo, građane koji su privođeni tokom poplava, protiv kojih su pokretani krivični postupci u kojima se tvrdilo da su širili paniku, i na koje se, rekli bismo, nepravedno, sručio sav teret lošeg medijskog izveštavanja i loše koordinacije.

Ova godina biće upamćena i po tome što je pravosuđe već nekoliko meseci potpuno blokirano, pre svega zbog nemogućnosti Ministarstva pravde da uspešno okonča pregovore sa advokatima koji su obustavili rad. Notari i privatni izvršitelji više su odmagali nego pomagali građanima u pristupu pravdi. Rad na predmetima, koje smo početkom 2014. godine tražili po sudovima u koje su premešteni zbog novog Zakona o uređenju sudova, ili zagubljeni na putu od jednog do drugog suda, zamenio je štrajk koji je obeležio poslednje mesece 2014. godine.

No, bilo je uspeha: dobijali smo ustavne žalbe, slučajeve pred našim sudovima, a usvajani su nam i vanredni pravni lekovi - revizije, što je kod nas izuzetno retko. Takođe, dobijali smo brojne podatke po Zakonu o slobodnom pristupu informacijama od javnog

UVODNA REČ

Y2

značaja, iako smo u nekim slučajevima morali da ulažemo žalbe Povereniku kako bismo do informacija došli.

Krajem 2014. godine otvorili smo, uz podršku Grada Beograda, Norveške ambasade i Ministarstva spoljnih poslova Norveške, Kuću ljudskih prava koju delimo sa organizacijama za zaštitu ljudskih prava sa kojima dugo sarađujemo. Kuća ljudskih prava već postaje mesto gde se organizuju brojni događaji, izložbe, tribine, gde se ljudska prava štite i gde se o ljudskim pravima otvoreno govori, raspravlja, odlučuje.

Veliku podršku su nam, i u ovoj godini, pružili građani koji su ukazivali na kršenja ljudskih prava, verujući da od nas mogu dobiti pravnu pomoć i podršku za akcije koje bi želeli da započnu.

Citiraću deo uvodne reči iz prošlogodišnjeg izveštaja, koji sam pisao krajem 2013. godine: *„Ističemo odličnu saradnju sa nezavisnim institucijama, Zaštitnikom građana, Ombudsmanom AP Vojvodine, Poverenikom za zaštitu ravnopravnosti, Poverenikom za informacije od javnog značaja i zaštitu podataka o ličnosti, lokalnim ombudsmanima, Agencijom za borbu protiv korupcije, Savetom za borbu protiv korupcije i drugima koji su naš rad učinili vidljivijim i efikasnijim. Naročito ističemo medije koji su prepoznali teme kojima smo se bavili, stotine izjava, članaka govore u prilog tome.*

Takođe, zahvaljujemo se brojnim organizacijama u Srbiji, regionu i šire sa kojima smo sarađivali, sa kojima smo se slagali ili sa kojima smo polemisali, a sve u interesu unapređenja ljudskih prava.”

Činjenica je da gornji citat možemo, s punim pravom, prepisati i u ovogodišnji izveštaj, što govori da smo uspeali da očuvamo krug institucija sa kojima uspešno sarađujemo.

Treba spomenuti i nastavak uspešne saradnje sa Narodnom skupštinom Republike Srbije, pre svega sa Odborom za ljudska i manjinska prava i ravnopravnost polova sa kojim smo održali sednice i van Narodne skupštine i na taj način ljudska prava približili građanima.

Godinu završavamo ne baš tako vedro - podnošenjem zahteva za smenu jednog ministra i otvaranjem pitanja netransparentnog postupka dodele budžetskih sredstava namenjenih nevladinim organizacijama koje pružaju socijalne usluge, a koja je Ministarstvo za rad pokušalo da dodeli organizacijama osnovanim uglavnom neposredno pre konkursa. Brojne organizacije koje ne pristaju na netransparentnost, među kojima je i YUCOM, uspele su svojim akcijama da zaustave ovaj postupak. Međutim, ovakvo ponašanje državnih organa može baciti senku na kvalitet koje nevladine organizacije pokazuju na terenu, što dokazuje, nadam se, i ovaj izveštaj.

Zločin iz mržnje je, u ovogodišnjem izveštaju, obrađen kao posebna tema, što nalaže povećana vidljivost i porast nasilja na ulicama, naročito nasilja motivisanog mržnjom. Iz tog razloga, deo ovog izveštaja posvećujemo zločinu iz mržnje i borbi protiv zločina iz mržnje, u želji da doprinesemo smanjenju nasilja.

Čitam ovaj zbir utisaka i razmišljam: liči na Utisak godine koji je Olja Bečković skoro dve decenije pripremala kao sumiranje Utiska nedelje, emisije koja je ove godine nažalost ukinuta. Bolje da ne otvaram i pitanje medijskih sloboda.

Uvodnu reč završicu sa tri, ne baš tako skromna, očekivanja od 2015. godine. Pre svega, otvaranje poglavlja u pregovorima sa Evropskom unijom koje sam već naveo, što bi trebalo da poveća stepen zaštite ljudskih prava i transparentnosti. Potom, donošenje i sprovođenje Zakona o besplatnoj pravnoj pomoći, i vraćanje mogućnosti da organizacije civilnog društva zastupaju pred sudom. Konačno, razrešenje nezavidne situacije u kojoj se nalazi pravosuđe i pokušaj da se nadoknadi ono što je tokom 2014. izgubljeno.

Milan Antonijević

**BESPLATNA
PRAVNA POMOĆ:
U IŠČEKIVANJU ZAKONA
O BESPLATNOJ PRAVNOJ
POMOĆI**

U toku 2014. godine Komitet pravnika za ljudska prava – YUCOM nastavio je sa programom besplatne pravne pomoći koji sprovodi od svog osnivanja 1997. godine. Kao i prethodnih godina, javljao se veliki broj građana kojima su bila ugrožena najrazličitija prava, a YUCOM pravni tim je, prema već ustaljenom sistemu, koji se iz godine u godinu trudimo da unapredimo, davao sve od sebe da im izađe u susret.

Najveći broj zahteva za besplatnu pravnu pomoć primili smo telefonskim putem. Trudili smo se da saznamo kako su građani koji nam se javljaju za pravnu pomoć saznali za ovu YUCOM-ovu uslugu, kako bismo dopreli do socijalno i ekonomski najugroženijih kategorija stanovništva, kojima je ova vrsta pomoći i najpotrebnija. Najviše tražilaca besplatne pravne pomoći za

YUCOM je saznalo putem medija, ali je ove godine povećan broj onih koji su informacije o besplatnoj pravnoj pomoći dobili preko interneta, od prijatelja ili neke druge nevladine organizacije.

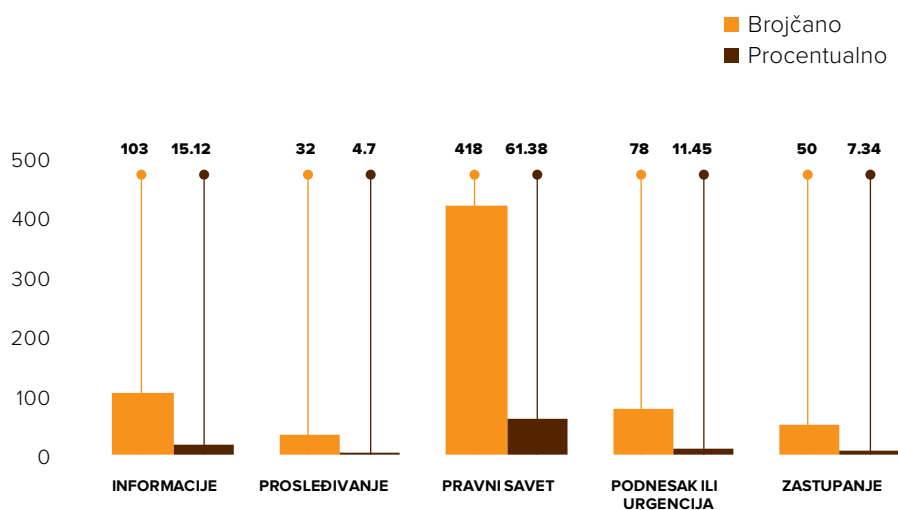
YUCOM-ov pravni tim danas čini šestoro pravnika. Nakon što se stranka obrati YUCOM-u za pravnu pomoć, pravni tim se upozna sa činjenicama koje su relevantne za predmet, po potrebi pregleda dokumentaciju koju su stranke dostavile i nakon toga razmatra koji bi oblik pravne pomoći bio najefikasniji – informacija, pravni savet, pomoć u sastavljanju podneska, urgencija, upućivanje na nadležnu instituciju i dr. Posebno složene i strateški značajne slučajeve, YUCOM-ove advokaticе uzimaju u zastupanje, kako pred domaćim sudovima, tako i pred

Ustavnim sudom ili Evropskim sudom za ljudska prava. Vođenje starteških slučajeva je jedna od najznačajnijih aktivnosti Komiteta pravnika za ljudska prava, koja može rezultirati izmenama propisa, zakonodavnim inicijativama, ili promeni trenutne prakse postpanja u sudovima ili pred drugim državnim organima.

U najvećem broju slučajeva javljala su nam se ugrožena fizička lica, koja su procentualno u najvećem broju iz Beograda (51.35%) ženskog pola (52.35%), različitih životnih dobi, među kojima prednjače lica starosti od 46 do 65 godina (37%).

Ove godine pruženo je 681 slučaju, a struktura pružene pravne pomoći izgleda ovako:

STATISTIČKI PRIKAZ PRUŽENE PRAVNE POMOĆI

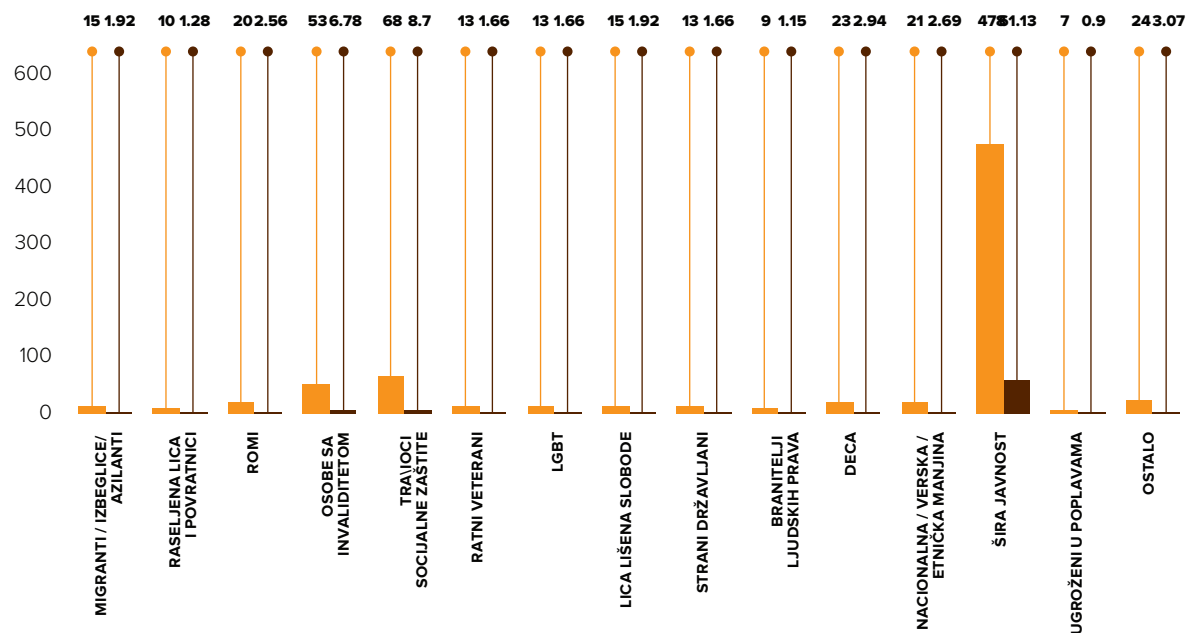
Iz ovog godišnjeg preseka, može se videti da u pruženoj pravnoj pomoći dominiraju pravni saveti (418 slučajeva) i informacije (103 slučaja), što je indikator činjenice da su građani Srbije u velikoj meri neinformisani o svojim pravima i obavezama, kao i postupcima pred državnim organima i ukazuje na to da treba usmeriti resurse na edukaciju građana o njihovim ljudskim i građanskim pravima. Broj slučajeva uzetih u zastupanje od YUCOM-ovih advo-

katica je 50, a u 78 slučajeva pružena je pomoć prilikom pisanja podneska ili urgencije. Treba naglasiti da je u 2014. godini štrajk advokata, u čak dva navrata, posebno otežao pružanje besplatne pravne pomoći YUCOM-ovim advokaticama. Advokaticе Jukoma, uprkos tome što daju pravne savete, prestale su da zastupaju stranke pred sudovima i državnim organima, jer je stav Komiteta pravnika za ljudska prava, a i njihov, da je štrajk opravdan, naročito jer

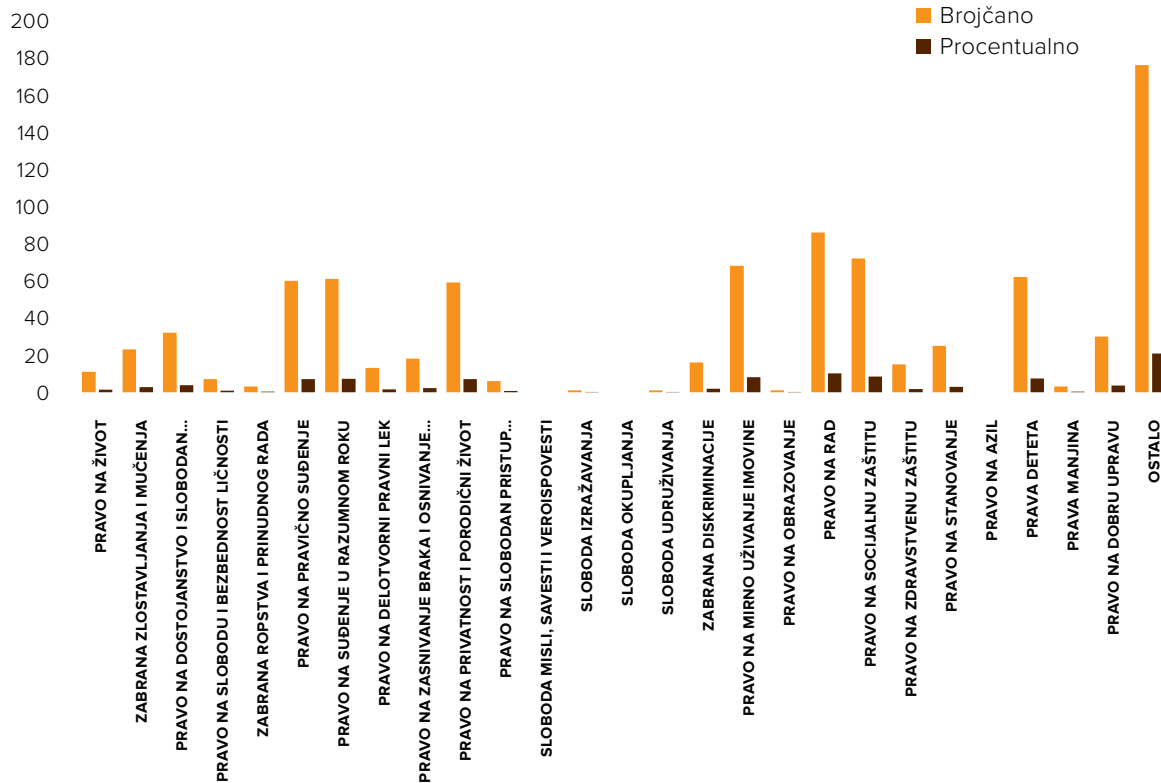
uvodjenje javnih beležnika kojima se poverava dobar deo pravne pomoći i to u ekskluzivitetu, ne omogućava pristup pravdi svim građanima i ne podržava se koncept besplatne pravne pomoći.

STATISTIČKI PRIKAZ **DRUŠTVENIH GRUPA**

Brojčano
Procentualno

STATISTIKA **UGROŽENIH LJUDSKIH PRAVA**

Brojčano
Procentualno

Kada se pogleda statistički presek pružene pravne pomoći prema društvenim grupama koje su se javljale, može se uočiti da je najveći broj tražilaca pripadao grupi „šira javnost“, a da su se odmah, nakon te grupe, izdvojila lica - tražioci socijalne zaštite i osobe sa invaliditetom. Ono što se može primetiti kao trend je da se povećava broj socijalno ugroženih lica koja se javljaju za besplatnu pravnu pomoć iz godine u godinu, usled neadekvatne socijalne politike koju vode nadležne institucije i opšteg siromaštva u društvu. Nova kategorija koja se pojavila u našem formularu je „Ugroženi u poplavama“ i premda je evidentiran mali broj

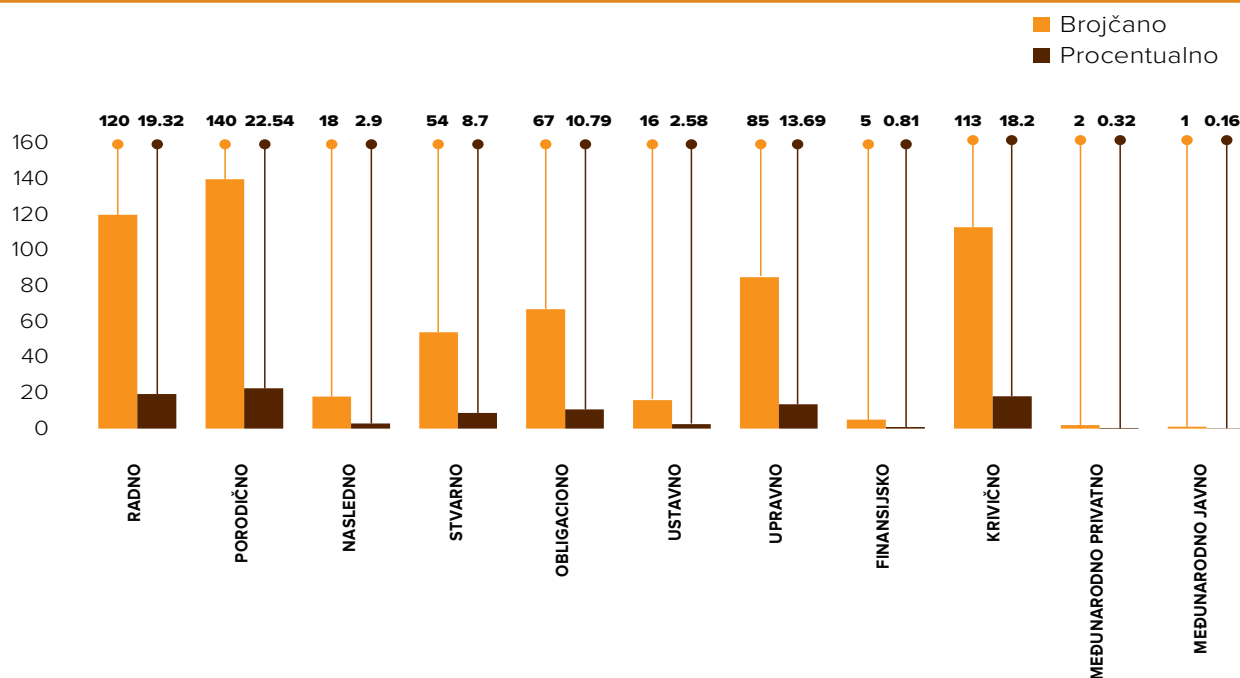
slučajeva (samo 7) treba naglasiti da se radi o pojedinim slučajevima gde su javljale čitave grupe građana za pravnu pomoć i u kojima je YUCOM pravovremenom komunikacijom sa državnim organima uspeo da reši pojedine sistemske probleme (problem sa radnim odnosima na pr.).

Iz statističkog prikaza prema ugroženom ljudskom pravu može se videti da prednjače žalbe građana na ugroženo pravo na rad (86 slučajeva), zatim pravo na socijalnu zaštitu (72 slučaja), pravo na mirno uživanje imovine (68 slučaja), a za njima i pravo na pravično suđenje, pravo na lični i porodični život i što je posebno

zabrinjavajuće, prava deteta (čak 62 slučaja). Ovde treba posebno istaći da se, kada su u pitanju prava deteta građani najviše žale na kršenje zakonske obaveze izdržavanja deteta (što opet ukazuje na ozbiljan ekonomski problem), kao i na lošu saradnju sa Centrom za socijalni rad, što je institucionalni problem sa kojim se YUCOM često sreće u neposrednoj komunikaciji sa građanima koji smatraju da su njihova prava ugrožena.

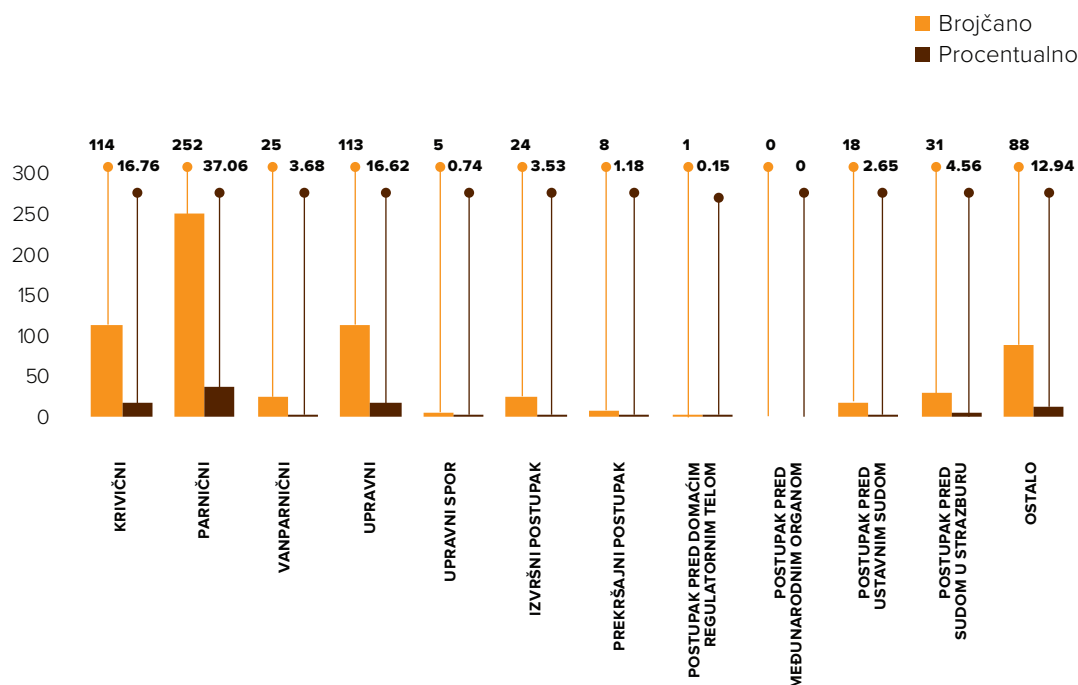
Kada pogledamo statistiku prema grani prava u kojoj je pružena pravna pomoć, ona izgleda ovako:

STATISTIČKI PRIKAZ **GRANE PRAVA**

Naš pravni tim je najviše povreda ljudskih prava identifikovao u oblasti porodičnog prava (140) i radnog prava (120), zatim krivičnog (113) i upravnog prava (85).

STATISTIČKI PRIKAZ **VRSTA POSTUPKA**

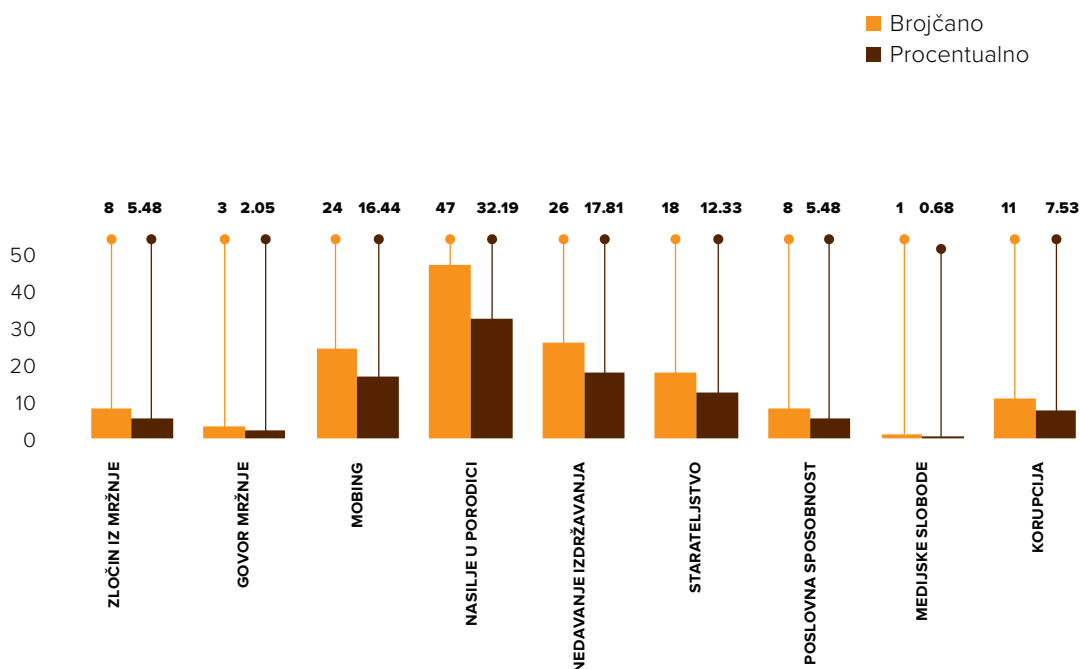

Prema vrsti postupka u kome je pružena pravna pomoć mogu se izdvojiti sledeće kategorije: tako da se može videti da prednjače sudski postupci - parnični (252 slučaja) i

krivični (114 slučaja). Veliki broj problema uočen je i u upravnom postupku (113 slučaja).

STATISTIČKI PRIKAZ SPECIFIČNIH SLUČAJEVA

Grafikon specifičnih slučajeva u kojima je pružena pravna pomoć pokazuje da se izdvajaju slučajevi nasilja u porodici (47 slučajeva) i nedavanja izdržavanja (24 slučaja). U toku rada sa žrtvama nasilja pravnici YUCOM-a uočili su nedostatak instistucionalne psiho-socijalne podrške žrtvama što otvara prostor za aktivnije delovanje državnih, ali i nevladinih organizacija na ovom ozbiljnom društvenom problemu. Građani su se žalili i na zlostavljanje na radu (24 slučaja), kao i probleme oko starateljstva (18 slučajeva), korupcije (11 slučajeva), zločin iz mržnje (8 slučajeva), kao i probleme sa poslovnom sposobnošću (8 slučajeva), govor mržnje (3 slučaja) i medijske slobode (1 slučaj).

Kada su slučajevi diskriminacije u pitanju, uočena je povreda zabrane diskriminacije po osnovu nacionalne

pripadnosti u 9 slučajeva i po osnovu seksualne orijentacije u 8 slučajeva. U nešto manjem broju javljali su se građani diskriminisani zbog političke opredeljenosti (5 slučajeva), bračnog i porodičnog statusa (4 slučaja) i ostalih ličnih svojstava.

Kao što vidimo iz navedene statistike, postoji velika potreba građana za besplatnom pravnom pomoći, pre svega zbog njihove ekonomske, ali i društvene ugroženosti i nepoverenja u državne institucije. Zato je YUCOM aktivno učestvovao u raspravama i izradi nacrtu Zakona o besplatnoj pravnoj pomoći, koje je nophodno što pre doneti i olakšati najugroženijim građanima pristup pravdi. Sa druge strane, potrebno je raditi na edukaciji građana, ali i državnih institucija i civilnog sektora na prepoznavanju povreda ljudskih

prava i preventvno delovati, kako bi se broj ovih povreda smanjio i obezbedila primena ustavnog načela poštovanja ljudskih prava zajemčenih svakom pojedincu.

ODABRANI SLUČAJEVI ZASTUPANJA: NAJČEŠĆE PREPREKE U OSTVARIVANJU OSNOVNIH PRAVA

Ovu godinu obeležile su sukcesivne izmene u organizaciji i funkcionisanju pravosuđa.

Prve, ujedno i najveće promene organizacionog sistema i stvarne nadležnosti sudova nastupile su 01.01.2014. godine. Kako nisu bile dobro pripremljene, na početak rada pisarnica u beogradskim sudovima čekalo se do februara meseca. Sudovi su, osim u krivičnim postupcima, počeli da postupaju tek početkom marta.

Krajem maja meseca 2014. godine, stupile su na snagu izmene Zakona o parničnom postupku kojima se ograničava krug punomoćnika. Budući da je izmenama predviđeno da, pored srodnika, samo advokati i kvalifikovani pravnici iz službi pravne pomoći u jedinicama lokalne samouprave, imaju svojstvo punomoćnika, nevladinim organizacijama znatno je ograničena mogućnost zastupanja pred sudovima. Iako je 2013. godine Ustavni sud izneo stav da usled nepostojanja sistema besplatne pravne pomoći ograničenje slobodnog izbora punomoćnika predstavlja povredu prava na pristup pravdi¹ i da su pomenute odredbe protivne Ustavu Republike Srbije, Narodna skupština je ovaj stav ignorisala i legalizovala ograničenja. Njima su posebno pogođene NVO u manjim sredinama koje nemaju sredstava za advokate već angažuju pravnike koji su i do sada građanima pružali usluge besplatne pravne pomoći. Istovremeno, usled odluka Vlade da se poveća visina poreza na prihode od samostalne delatnosti, advokati su stupili u štrajk u junu mesecu, koji je trajao do sredine jula, tako da je u ovom periodu zastupanje bilo potpuno onemogućeno.

Takođe, u maju mesecu 2014. godine, stupile su na snagu i izmene u pogledu nadležnosti postupanja povodom povrede prava suđenja u razumnom roku. Izmenama nisu prethodile obuke sudija, što znatno usporava postupanje po ovim zahtevima. Naime, ovo ustavno pravo i, istovremeno, načelo svih postupaka, sadrži brojne standarde čije je poznavanje neophod-

no za pravilno odlučivanje. Komitet pravnika za ljudska prava imao je tokom 2005, 2006. i 2007. godine, kroz strateško zastupanje, ključnu ulogu u uspostavljanju efektivnog pravnog leka za suđenje u razumnom roku.² Međutim, procesne odredbe isključile su iz postupaka pred sudovima ostale NVO koje uglavnom čine pravnici, a koje su mogle da odigraju značajnu ulogu u uspostavljanju prakse u skladu sa međunarodnim i dostignutim domaćim standardima.

Stupanjem na snagu Zakona o javnim beležnicima i izmena Zakona o vanparničnom postupku nastale su nove okolnosti koje su dodatno otežale funkcionisanje pravosuđa. Javnim beležnicima dat je ekskluzivitet u određenim poslovima koje su obavljali advokati, što je i jedan od razloga za ponovni štrajk advokata od septembra meseca koji još uvek traje.

Sve ove prepreke dovele su do povećanja broja hitnih sporova u kojima, tokom 2014. godine, skoro uopšte nije postupano. Takvi su sporovi u oblasti zlostavljanja na radu, diskriminacije, kao i radni sporovi.

Primeru radi, u slučaju zlostavljanja na radu V.O. tužba je podneta u maju 2013. godine, pripremno ročište održano je u septembru 2013, dok u 2014. nije održano nijedno ročište. Naredno ročište zakazano je za mart 2015. godine; u slučaju govora mržnje protiv „Kurira” tužba je podneta u januaru 2013. godine. U 2014. godini održano je jedno ročište koje je odloženo radi pokušaja mirenja; u slučaju V.O, pokrenut je radni spor za utvrđivanje ništavosti aneksa ugovora o radu septembra 2013, u kome je tokom 2014. održano samo pripremno ročište.

Uprkos preprekama, YUCOM je u 2014. godini zabeležio brojne uspehe, koji se navode u nastavku publikacije.

1. Videti izveštaj o radu YUCOM-a za 2013. godinu.

2. Videti slučaj VAM protiv Srbije.

Slučaj V.O.

Slučaj V.O.³ je radni spor započet još 2007. godine, pred tadašnjim Prvim opštinskim sudom u Beogradu, protiv „NIP Kompanije Novosti“ radi poništaja rešenja zbog nezakonitog otkaza ugovora o radu. Razlog za otpuštanje V.O. bio je navodno veliki broj filmova homoseksualne sadržine koji su se našli na njegovom kompjuteru, a koji su kvalifikovani prvo kao krivično delo izvršeno na radu. Nakon detaljno sprovedene policijske istrage, u nedostatku elemenata krivičnog dela, ista radnja bila je prekvalifikovana u težu povredu radne obaveze.

U vreme podnošenja tužbe nije postojao Zakon o zabrani diskriminacije, tako da je ovaj postupak započet, vođen i okončan kao radni spor, iako je jasno da se radi o slučaju diskriminacije po osnovu seksualnog opredeljenja.

Javnosti je ovaj slučaj poznat i po mnogobrojnim naslovima kao što su „Gej afera“, „Porno afera u Novostima“ i sl, koji su tada izlazili u medijima.

Zakon o radu propisuje načelo hitnosti kod postupanja u radnim sporovima i predviđa obavezu pravnosnažnog okončanja ovih postupaka u roku od 6 meseci.

Pred Prvim opštinskim sudom u Beogradu tadašnji postupajući sudija ispoštovao je ove norme Zakona o radu koje propisuju hitnost. Prvostepeni postupak okončan je u novembru mesecu 2008. godine, i to presudom kojom je utvrđeno da je V.O. nezakonito dobio otkaz, i uz obavezu tužene kompanije da ga vrati na rad. „NIP Kompanija Novosti“ tada ulaže žalbu na prvostepenu presudu i predmet odlazi, u januaru 2009. godine, na drugostepeni sud, tada Okružni sud u Beogradu.

Kako ni nakon 6 meseci predmet nije uzet u rad, u julu mesecu 2009. godine, YUCOM je Okružnom sudu u Beogradu uložio molbu za prekoredno postupanje u predmetu, naglašavajući da je V.O. još 2006. godine udaljen sa rada, da je onemogućen da radi, lišen sredstava za život i u teškoj materijalnoj situaciji. Na ovu molbu nikada nismo dobili odgovor. U to vreme počinje i

reforma pravosuđa iz 2010. godine, te predmet dobija novi broj i prelazi u nadležnost Apelacionog suda u Beogradu. Krajem 2010. godine YUCOM upućuje novu urgenciju za prekoredno rešavanje ovog radnog spora. Apelacioni sud tada odlučuje da ukine prvostepenu presudu i predmet vrati prvostepenom sudu, sada Prvom osnovnom sudu u Beogradu, na ponovno suđenje.

U ponovljenom postupku, po nalogu iz drugostepene presude Apelacionog suda, nije bilo neophodno da se ponovo saslušaju mnogobrojni svedoci već samo zakonski zastupnik tužene „Kompanije Novosti“, tadašnji direktor Manojlo Vukotić, i to u vezi sa preciziranjem dana kada je navodno izvršena povreda radne obaveze, što je bila bitna činjenica radi utvrđivanja roka zastarelosti davanja otkaza ugovora o radu.

Prvom osnovnom sudu u Beogradu bilo je potrebno 2 godine da zakonskog zastupnika tužene „Kompanije Novosti“ privoli da se pojavi na sudu jer je uporno izbegavao da se odazove pozivima suda, pravdajući svoje izostanke „službenim putovanjima.“ Konačno, kada se tadašnji direktor Manojlo Vukotić pojavio na sudu, u svom iskazu vređao je i V.O. i sve one koji imaju drugačiju seksualnu opredeljenost, posebno ističući da „nekome ko je takvog sramotnog opredeljenja nije mesto u kompaniji i da šteti ugledu iste“, a da postupajuća sudija nije uopšte reagovala. Nakon 2 godine, tačnije, 14. juna 2012. godine, doneta je presuda kojom je odbijen tužbeni zahtev V.O.

Na ovu presudu uložili smo žalbu u avgustu mesecu 2012. godine preko Prvog osnovnog suda u Beogradu, kojem je bilo potrebno puna 3 meseca da žalbu sa spisima predmeta prosledi Apelacionom sudu u Beogradu. Predmet je i po toj žalbi pred Apelacionim sudom ponovo čekao nekoliko meseci da bude uzet u rad, zbog čega je YUCOM uputio još 3 urgencije za hitno rešavanje, naglašavajući da je predmet započet 2007. godine i da je već jednom bio na odlučivanju pred Apelacionim sudom.

3. Slučaj je vodila Natalija Šolić, advokatica YUCOM-a.

Takođe, zahtevali smo kao neophodno od v.d. predsednika Apelacionog suda da preduzme sve mere kako bi se ovaj predmet rešio u razumnom roku, imajući u vidu ne samo odredbe Zakona o radu (koji propisuje hitnost u postupanju) već i član 32. Ustava RS i član 6. Evropske konvencije za zaštitu ljudskih prava i osnovnih sloboda, i kako bi se tužiocu omogućilo pravo na pravično suđenje i zakoniti postupak za ostvarivanje elementarnih prava. Nakon urgencija i molbi, u februaru 2014. godine (znači, tek posle 2 godine?!), Apelacioni sud odbija našu žalbu i potvrđuje presudu prvostepenog suda.

YUCOM je na presudu Apelacionog suda uložio reviziju Vrhovnom kasacionom sudu u Beogradu, koji je, u aprilu mesecu 2014. godine, doneo

presudu kojom je preinačio presude Apelacionog i Prvog osnovnog suda i usvojio tužbeni zahtev tužioca V.O. uz obavezu da tužena kompanija istog vrati na rad.

Bilo je neophodno celih 7 godina za pravnosnažnu presudu verovatno i zato što je tužena strana bila velika kompanija. Svi rokovi probijeni su po pitanju hitnosti, a tokom celog postupka V.O. je bio nezaposlen i bez stalnih novčanih primanja.

Međutim, ovo nije usamljen slučaj. Stanje u pravosuđu, tj. postupanje sudova u sporovima koji se tiču radno-pravnog statusa, zabrane zlostavljanja na radu i diskriminacije, ukazuje na ustaljeni šablon postupanja koji, osim neznanja i nestručnosti, podrazumeva i odsustvo nezavisnosti i nepristrasnosti.

Povreda prava na odbranu Romi pred Prekršajnim sudom

Pravo na pravično suđenje ima fundamentalni značaj u demokratskom društvu i ustanovljeno je brojnim međunarodnim dokumentima i domaćim propisima. Ima više aspekata, kao što su: pravo na javnu raspravu, načelo jednakosti strana u postupku, pravo na odbranu, pretpostavka nevinosti, pravo okrivljenog na suđenje u razumnom roku, pravo na pravnu pomoć itd. Pravo na odbranu pred sudom predstavlja važan aspekt ovog prava i regulisano je u nacionalnom zakonodavstvu kao pravo čija povreda odluku čini neodrživom. To predviđa i Krivični zakonik RS i Prekršajni zakon: *Na iskazu okrivljenog koji nije bio upozoren na pravo da uzme branioca po svom izboru ili da bude saslušan u prisustvu branioca ne može se zasnovati odluka.*

Međutim, u praksi se često događa da građani uopšte ne budu obavesteni o ovom pravu ili o načinu na koji mogu da ga koriste. Uglavnom se to dešava kada se kao okrivljeni pojavljuju pripadnici nacionalnih manjina, koji su, usled dugotrajne segregacije i odsustva afirmativne akcije u obrazovanju, manje od drugih građana upoznati sa važećim zakonskim odredbama kojima su propisana njihova procesna prava ili obaveze

državnih organa da ih sa ovim pravima upoznaju. Osim toga, prekršajni sudovi imaju praksu da, suprotno zakonu, uz poziv okrivljenom **ne dostave** i zahtev za pokretanje prekršajnog postupka. Pravno neukim strankama ovo predstavlja izuzetan problem jer do dolaska u sud ni ne znaju šta im se stavlja na teret (tj. šta je predmet optužbe protiv njih). Budući da nisu svesnida imaju pravo da se obrate braniocima za pomoć i zastupanje, ovakvi slučajevi najčešće se okončaju priznanjem pred sudom i osuđujućom presudom. Sprovođenjem sudskih postupaka, bez da se optuženom ostavi dovoljno vremena za pripremu odbrane, narušava se koncept pravičnog suđenja. Standardi pravičnosti podrazumevaju vođenje raspravnog postupka, u kome stranke imaju pravo da blagovremeno dobiju informacije o optužbi, a okrivljeni ima pravo da mu se ostavi dovoljno vremena za pripremu odbrane.

Takav je i slučaj okrivljenog T.Z, romske nacionalnosti, koji je u prekršajnom postupku oglašen krivim i dosuđeno mu je da plati novčanu kaznu u iznosu od 60.000 dinara. Dobio je poziv da se određenog dana javi u Prekršajni sud u Beogradu, bez zahteva za pokretanje

prekršajnog postupka, i sledstveno tome, bez informacije o predmetu optužbe. Nakon poluformalnog saslušanja, u zapisnik je uneta izjava koju je okrivljeni potpisao, ali je svakako nije dao pred sudom. Naime, u presudi se navodi da je okrivljeni prilikom saslušanja naveo da „vozačku dozvolu nema i da nikada nije položio vozački ispit“, što nije u skladu sa činjeničnim stanjem, budući da je branilac okrivljenog dobio na uvid njegovu vozačku dozvolu, koja je priložena sudu uz žalbu protiv presude. Nakon što je Apelacioni sud potvrdio prvostepenu presudu, upućen je predlog Republičkom javnom tužilaštvu za podnošenje zahteva za zaštitu zakonitosti.

Pređašnje navode potvrđuje i praksa Vrhovnog kasacionog suda povodom zahteva za zaštitu zakonitosti u prekr-

šajnim postupcima. Stavovi Vrhovnog kasacionog suda, prilikom navoda stranaka da u postupku nisu upozoreni na pravo da se brane sami ili uz prisustvo branioca, idu u prilog tvrdnji da je na ovaj način povređeno pravo na odbranu, odnosno, da je došlo do bitne povrede odredaba prekršajnog postupka. Prema mišljenju Vrhovnog kasacionog suda, činjenica da je na zapisniku o ispitivanju okrivljenog odštampana napomena da je upoznat sa zahtevom za pokretanje prekršajnog postupka i pravima koja ima u ovom postupku, kao i da izjavljuje da će se braniti sam ili da je angažovao branioca, ne znači da je zaista i ispoštovano pravo odbrane okrivljenog, koji najčešće u svom iskazu zapravo nije naveo da je upoznat sa ovim svojim pravom.

Želela dete - izgubila porodičnu invalidninu

Pravo na porodičnu invalidninu je pravo na mesečno novčano primanje koje pripada članovima uže porodice palog borca. U slučaju da je korisnik invalidnine bračni drug, zakon određuje da ovo pravo prestaje stupanjem u novi brak.

YUCOM je ove godine preuzeo slučaj S.M., udovice palog borca, kojoj je zbog rođenja deteta 1999. godine iz prolazne veze, 2014. godine pravnosnažno i retroaktivno ukinuto pravo na porodičnu invalidninu i naloženo da vrati sve uplate koje je primila u poslednje tri godine. Osnov za donošenje ovakve odluke Gradskog sekretarijata za socijalna pitanja – sektora za boračku i invalidsku zaštitu bila je činjenica da je dete rođeno van braka, i pretpostavka da postoji vanbračna zajednica sa ocem deteta, budući da je vanbračna zajednica izjednačena sa bračnom. Odluka je doneta a da nikada nije saslušan otac deteta, niti je utvrđeno postojanje navodne nove vanbračne zajednice. Organ uprave nije uzeo u obzir navode S.M., već je praktično zasnovao svoju odluku samo na pretpostavci da je S.M. stupila u novu vanbračnu zajednicu rodivši vanbračno dete. Taj odnos izjednačio je sa brakom, oduzi-

majući ovoj ženi pravo, uz obavezu da vrati isplaćenu porodičnu invalidninu. Nedostatke postupka pred organima uprave nije otklonio ni Upravni sud. Jedina mogućnost u ovom slučaju bila je ustavna žalba.

YUCOM, kao organizacija koja podržava i zagovara izjednačavanje bračne i vanbračne zajednice, zastupao je, u ovom slučaju, ustavna prava žene da slobodno odluči o rođenju deteta. Pokrenuo je, pred Ustavnim sudom, postupak zbog povrede prava na privatni i porodični život, prava na saslušanje stranke, prava na usmenu raspravu i prava na imovinu koju je država nezakonito oduzela ovoj udovici.

Advokati YUCOM-a su, osim ustavne žalbe, istog dana uložili i zahtev za preispitivanje sudske odluke Vrhovnom Kasacionom sudu, kako bi odlučili izvršenje nezakonitog rešenja prema ovoj nezaposlenoj, samohranjoj majci. Zbog dužine sudske postupke, zastarelo je potraživanje države prema S.M. tj. iznosa trogodišnjih porodičnih invalidnina.

Udovica palog borca S.M. čeka ishod postupka pred Ustavnim sudom kako bi nastavila da ostvaruje pravo na porodičnu invalidninu.

Borba protiv nasilja nad braniteljima ljudskih prava ili kako izbeći pravdu

Postupci kojima se štite oni koji štite ljudska prava, ušli su u novu fazu sa slučajem Radomira Počuće, i to u fazu potpunog ignorisanja i izrugivanja pravdi.

Protiv Radomira Počuće je, 28. marta 2014. godine, pokrenut postupak po krivičnoj prijavi YUCOM-a, jer je javno pozvao huligane i navijače da se ne obračunavaju međusobno, već da svoj „bes i pesnice“ usmere ka onima koji to zaslužuju, ukazujući na Žene u crnom. Otvoreno i direktno pozvao je pripadnike svih navijačkih grupa da nasilno spreče održavanje skupa koji su organizovale Žene u crnom povodom obeležavanja 15 godina od zločina nad albanskim civilima na Kosovu. Nakon inicijalne Počućine objave, ovom pozivu na nasilje pridružili su se mnogi desničarski aktivisti na društvenim mrežama, kao i šira javnost.

Počuća je uputio poziv na linč preko društvenih mreža, i to dok je zvanično obavljao funkciju portparola Antiterorističke jedinice MUP-a, što je celoj situaciji dalo dodatnu težinu.

Posledica Počućinog poziva na nasilje bio je protest desničarskih organizacija ispred prostorija organizacije Žene u crnom, koji je rezultirao i peticijom stanara zgrade da se Žene u crnom isele iz prostorija u Jug Bogdanovoj ulici. Reakcija stanara donekle je i razumljiva, s obzirom na to da su bili zabrinuti za svoju bezbednost nakon pomenutog protesta.

Posle odlaganja prvog glavnog pretresa, Počuća je u izjavi za medije ponovio sve navode, kao i da se ne kaje zbog svog dela već samo zbog izraza koje je upotrebio. Posebno zabrinjava Počućin odnos prema sudu, jer se

pojavljuje u medijima i objašnjava da se nalazi na ratištu u Ukrajini, uprkos činjenici da mu je narednog dana zakazano saslušanje pred Višim sudom u Beogradu.

Sud je naložio Počućino privođenje još 17. septembra, međutim, nadležni organi nisu preduzeli adekvatne mere u cilju provere ovih navoda i obezbeđivanja njegovog prisustva tokom postupka. Imajući u vidu očiglednu nameru Radomira Počuće da izbegava pojavljivanje na sudu, sud ima mogućnost izricanja mere zabrane napuštanja boravišta, kao i oduzimanja putne isprave.

Važno je napomenuti da su Žene u crnom već duži period bile na meti napada ekstremističkih grupa. Upućivane su im brojne pretnje, a bile su i fizički napadane.

Sve prijave protiv nasilnika u ovim slučajevima, daleko su od pravnosnažne odluke.

Država je dužna da poštuje ljudska prava, kao i prava branitelja ljudskih prava, na šta je obavezuju brojna dokumenta poput Deklaracije o braniteljima ljudskih prava koju je usvojila Generalna skupština UN. Ujedno, odredbe domaćih propisa pružaju dovoljno elemenata za kažnjavanje onih koji promovišu i sprovode nasilje, čime šire mržnju i stvaraju neprijateljsku klimu u društvu.

Obaveza države je da svim građanima, uključujući i branitelje ljudskih prava, obezbedi mir, bezbednost i nesmetano uživanje osnovnih prava i sloboda. Neadekvatna i neefikasna reakcija nadležnih organa stvara utisak da se ovi napadi odvijaju uz prećutnu podršku.

Oslobođeni krivične optužbe

Nakon 8 godina dugog krivičnog postupka, prvostepenom presudom Višeg suda u Beogradu dvojica pripadnika Vojnobezbednosne agencije oslobođena su optužbe da su izvršila krivična dela *Zloupotreba službenog položaja* i *Odavanje službene tajne*, u produženom trajanju.

Tužilaštvo je protiv njih podiglo optužnicu, uz obrazloženje da su od 2003. do 2006. godine vršili „monitoring telefonskih listinga“, odnosno, imali uvid u listinge preko 1500 osoba, među kojima su i najviši zvaničnici Vlade Srbije, kao i Vojske Srbije i Crne Gore.

Ozbiljne optužbe da su pripadnici tajnih službi izvršili povredu prava privatnosti brojnih, uglavnom neidentifikovanih građana, bile su jednim delom zasnovane na neustavnim i nezakinitim dokazima. Ustav Republike Srbije garantuje niz prava privatnosti, među kojima je i tajnost sredstava komunikacije. Prema članu 41 Ustava RS, tajnost pisama i drugih sredstava komuniciranja je nepovrediva. Odstupanja su dozvoljena samo na određeno vreme i na osnovu odluke suda, ako su neophodna radi vođenja krivičnog postupka ili zaštite bezbednosti Republike Srbije, na zakonom predviđen način.

S druge strane, optužbe nisu imale zakonski osnov, odnosno, pripadnici su bili dužni da vrše monitoring, bez zakonskih ograničenja. Ovaj postupak pokazao je da je sistem tajnog nadzora komunikacije do 2010. godine bio neuređen, što je omogućavalo brojnim licima u službama bezbednosti da nekontrolisano vrše uvid u telefonski saobraćaj bilo kog lica. Međutim, tajni nadzor nisu vršile samo službe bezbednosti. Tokom suđenja, ispostavilo se da su mobilni operateri pratili ne samo fizička lica već i same službe, sve dok im nije naređeno da otklone mogućnost praćenja službi.

Prema svedočenju mnogih lica, nadzor komunikacija bio je svakodnevena pojava i odvijao se (najčešće) na osnovu usmenih naloga pretpostavljenih. U takvim okolnostima, bez ijednog validnog i osnovanog dokaza, postojala je šikanozna namera gonjenja pripadnika VBA za „neovlašćeni uvid u listinge“ jer je pokretanjem postupka pripadnicima VBA prestao rad u službi.

Naime, pretpostavka nevinosti, u slučajevima koji se tiču policajaca i pri-

padnika službi bezbednosti, važi samo pred sudom jer sama služba ovu pretpostavku ne poznaje. YUCOM-u su se obraćali brojni policajci kojima je radni odnos prestao upravo zbog podnošenja krivične prijave i pokretanja krivičnog postupka protiv njih. Oslobođanje od optužbe, do 2009. godine, nije imalo uticaja na vraćanje na rad u policiji - jednom pokrenut postupak postajao je neizbrisiva činjenica koja je isključivala uslove za zasnivanje službe.

Ovakav sistem bio je pogodan za obračun sa „nepodobnim licima“ u službi, jer nije podrazumevao sudsku kontrolu zakonitosti odluka funkcionera. Takođe, nije bio zasnovan na vladavini prava i vrednostima demokratske države, i omogućavao je arbitrarno postupanje zasnovano na različitim, često nelegitimnim motivima.

Ovaj postupak „preživeo“ je dve reforme pravosuđa, nekoliko štrajkova advokata, a samim tim i nekoliko promena postupajućeg veća. Trajao je više od osam godina, bez krivice okrivljenih koji su se uredno odazivali pozivima suda. Naime, dešavalo se da u toku jedne kalendarske godine ne bude održan nijedan od zakazanih pretresa (to je bio slučaj u 2008. i 2013. godini). S druge strane, na pretresima koji jesu održani, izvođeni su dokazi saslušanjem optuženih i svedoka, i to više puta, jer sud, usled promena postupajućeg veća, ima obavezu da otpočne pretres iznova.

Nakon izricanja prvostepene oslobođajuće presude, advokati Komiteta pravnika za ljudska prava podneli su zahtev za zaštitu prava na suđenje u razumnom roku. Ovaj postupak još uvek je u fazi odlučivanja pred Apelacionim sudom u Beogradu.

Pravo na poslovnu sposobnost

Pravo na poslovnu sposobnost, kao deo prava na pravnu ličnost, Ustavom je garantovano pravo koje omogućava svakom punoletnom građaninu Srbije da samostalno odlučuje o svojim pravima i obavezama. U pojedinim slučajevima, pod uslovima propisanim zakonom, ovo pravo može se ograničiti u vanparničnom postupku oduzimanjem (potpunim ili delimičnim) poslovne sposobnosti. Potpuno oduzimanje poslovne sposobnosti protivi se međunarodnim odredbama i standardima prozašlim iz Konvencije UN o pravima osoba sa invaliditetom koju je Srbija ratifikovala 31. jula 2009. godine. Nove izmene Zakona o vanparničnom postupku, iz maja 2014. godine, predviđaju obavezu periodičnog preispitivanja svih donetih odluka u ovoj oblasti. To će srpsko pravosuđe staviti pred nove izazove u smislu poštovanja standarda pravičnosti, imajući u vidu ogroman broj ovih odluka.⁴

Treba istaći da su mnogi postupci lišenja poslovne sposobnosti protiv lica koje YUCOM zastupa, pokrenuti usled lukrativnih motiva, kako bi se lice sprečilo da raspolaze svojom imovinom. Početkom godine, Ustavni sud RS je povodom slučaja prekida parničnog postupka usled pokretanja postupka lišenja poslovne sposobnosti, izrazio jasan stav da je ovakva praksa sudova nedopustiva i naveo korake koje sudovi i centri za socijalni rad moraju preduzimati, kako se postupak lišenja poslovne sposobnosti lica ne bi zloupotrebliavao.⁵

Iako se oduzeta poslovna sposobnost može vratiti, u praksi su takvi slučajevi retki jer postoje prepreke u vidu troškova advokata i troškova veštačenja. Advokati su u ovim slučajevima neophodni što pokazuje i slučaj Z.N.

Z.N. ima 31 godinu i živi u Domu za decu i omladinu Veternik kod Novog Sada od svoje sedme godine, kada ga je Komisija za pregled dece ometene u psihofizičkom razvoju „kategorisala“ kao „UMNR“ (umereno mentalno nedovoljno razvijenu) osobu. Rešenjem Opštinskog suda u Novom Sadu septembra 2004. godine, u potpunosti

mu je oduzeta poslovna sposobnost, nakon čega je stavljen pod neposredno starateljstvo Centra za socijalni rad i smešten u dom. Z.N. je pokrenuo postupak za vraćanje poslovne sposobnosti krajem 2006. godine, o čemu je isti sud odlučio u februaru 2007. godine, vraćajući mu poslovnu sposobnost, ali samo delimično. Međutim, rešenje nije određivalo koje poslove Z.N. može da obavlja, tako da je naizgled pozitivno rešenje bilo neizvršivo. U njegovom statusu se ništa nije promenilo, što je moglo da se konstatuje i uvidom u izvode iz matične knjige rođenih, kao i u druga dokumenta.

U januaru 2008. godine, Z.N. je u vanparničnom postupku predložio da mu se poslovna sposobnost vrati u celosti. Njegov zahtev odbijen je kao neosnovan krajem 2009. godine. U ponovnom postupku, 2012. godine, zastupanje preuzima YUCOM. Stalni staratelj Z.N. nije se protivio predlogu za vraćanje poslovne sposobnosti. Veštačenje je obavljeno bez prisustva lica, zbog čega je advokatica YUCOM-a tražila dopunsko veštačenje koje je obavljeno u sudu. Organ starateljstva nije imao primedbe. Međutim, advokatica YUCOM-a postavila je niz pitanja u vezi sa psihofizičkim stanjem lica: koje konkretne poslove bi Z.N. mogao da obavlja uz podršku ili bez nje; kako Z.N. konkretno ugrožava svoja prava i interese; kako Z.N. konkretno ugrožava prava i interese drugih itd. Na ova pitanja ni veštak ni sud nisu dali odgovore koji su ključni za rešavanje o poslovnoj sposobnosti jednog lica.

U postupanju sudije, predstavnika organa starateljstva i stalnih sudskih veštaka ogleđa se stav većine društva da su osobe sa intelektualnim smetnjama nesposobne da se staraju o sebi, te je u njihovom najboljem interesu da budu smešteni u institucije. Međutim, kada odgovorne osobe, umesto da pruže neophodnu podršku, svojim stavovima potvrđuju postojeće stereotipe, to vodi daljoj stigmatizaciji i segregaciji osoba sa mentalnim i intelektualnim smetnjama. U ovom postupku jasno se uočava

4. Prema poslednjim podacima, na teritoriji Srbije je u 2012. godini bilo 17.463 lica lišenih poslovne sposobnosti.

<http://www.zavodsz.gov.rs/PDF/izvestajoradu2013/IZVESTAJ%20CSR%202012%20FIN1.pdf>

5. Ustavni sud UŽ-3525/2011 objavljen u „Službenom glasniku RS“, br. 42/2014

anahronični „medicinski“ pristup ovoj problematici, odnosno lišavanje osnovnih prava isključivo na osnovu medicinske dokumentacije i procene, što je u suprotnosti sa savremenim konceptom ljudskih prava osoba sa invaliditetom.

Sud je još jednom odbio zahtev Z.N. na šta su advokati YUCOM-a uložili žalbu. Viši sud u Novom Sadu uvažio je žalbu i ukinuo prvostepenu odluku, pre svega jer nije saslušan stalni staratelj koji se vraćanju poslovne sposobnosti nije protivio. Izostalo je i saslušanje samog Z.N, iako je bio prisutan na svakom ročištu. Postupak je ponovo pred prvostepenim sudom.

Posledice postupka po život lica nalažu obavezno profesionalno zastupanje. Prema istraživanju koje je Pokrajinski zaštitnik građana sproveo 2014. godine, 60% socijalnih radnika koji rade u ovoj oblasti smatra da je licima u postupcima lišenja poslovne sposobnosti potrebno obezbediti besplatnu pravnu pomoć. Iz tog razloga, neophodno je da sudovi u ovim postupcima postavljaju privremenog zastupnika koji mora biti advokat, pozivanjem na član 6 ZVP i član 81 i 82 ZPP. Potreba za besplatnom pravnom pomoći u ovim postupcima potvrđena je i u Nacrtu Zakona o besplatnoj pravnoj pomoći.

Slučaj medijske satanizacije Gorana Jevtića

Dnevni list „Blic“ je 22. oktobra započeo svojevrtni medijski linč glumca Gorana Jevtića u vidu objavljivanja tekstova, posebne redakcijske opreme i naslova koji jasno impliciraju da je Goran Jevtić kriv za teško krivično delo *Obljuba maloletnika*. Ovakav način izveštavanja nastavljen je i naredna dva dana.

Ovim povodom, Komitet pravnika za ljudska prava-YUCOM podneo je žalbu Komisiji za žalbe Saveta za štampu, smatrajući da je „Blic“ svojim izveštavanjem o Goranu Jevtiću teško povredio odredbe Kodeksa novinarske etike, i to odredbe koje se odnose na poštovanje pravila o pretpostavci nevinosti, odredbe koje garantuju zaštitu privatnosti i integriteta ličnosti koje su predmet medijskog izveštavanja, i odredbe koje se odnose na zaštitu maloletnika.

Savet za štampu je, nakon razmatranja žalbe YUCOM-a i izjašnjenja dnevnog lista „Blic“, utvrdio da je „Blic“ svojim izveštavanjem prekršio odredbe Kodeksa novinara Srbije koje se tiču poštovanja pravila o pretpostavci nevinosti. Komisija za žalbe nije raspravljala o delu koji se odnosi na zaštitu maloletnika, smatrajući da YUCOM nema ovlašćenje za zastupanje maloletnika.

Komisija je u svojoj odluci navela da dnevni list „Blic“ „nije samo preneo da je podneta privatna krivična prijava, već je senzacionalističkim izveštavanjem, načinom plasiranja i opremom tekstova, nedvosmisleno čitaocima sugerisao da je Goran Jevtić kriv. List tri dana zaredom posvećuje veliki prostor, kako na naslovnim stranama, tako i novinama uopšte, ovoj priči, objavljuje velike Jevtićeve fotografije, podatke o njegovom „liku i delu“, dok istovremeno prenosi samo jednu njegovu, kratku izjavu da ne razume šta ga tačno pitaju i da je reč o glupostima. Efekat ovakvog načina obrade teme, po mišljenju članova Komisije za žalbe, jeste taj da kod čitalaca izaziva utisak da je Goran Jevtić nedvosmisleno kriv za silovanje maloletnika, iako je istraga još u toku.“

Dnevni list „Blic“ dužan je da odluku Komisije za žalbe objavi najkasnije u trećem narednom broju od dana prijema odluke.

ZLOČIN IZ MRŽNJE: INSTRUMENTI U BORBI PROTIV ZLOČINA IZ MRŽNJE

STANJE I KONTEKST

Zločin iz mržnje može biti prepoznat u brojnim krivičnim delima koja su motivisana mržnjom prema ličnom svojstvu pripadnika određene grupe. Imajući u vidu da je svaka jednostavna definicija ujedno i nepotpuna, želeli bismo da jasnije odredimo ovaj pojam, dajući mu više oblika i ukazujući na njegovu društvenu opasnost.

Ova kategorija zločina prepoznata je ne samo u međunarodnom pravu, nego i u većini svetskih pravnih sistema. Stradanje Jevreja, Roma i Slovena tokom Drugog svetskog rata, nasilje nad Afroamerikancima u Sjedinjenim Američkim Državama sredinom prošlog veka, kao i zločini počinjeni tokom raspada Jugoslavije, tipični su primeri zločina iz mržnje u daleko opasnijem, masovnom obliku, i jasno pokazuju dokle mogu dovesti pojedinačni primeri zločina iz mržnje na koje ne reaguju ni država ni društvo. Dodatni razlog za borbu protiv ovih dela jeste činjenica da su pripadnici pojedinih marginalizovanih grupa, skoro svakodnevno žrtve ovih krivičnih dela.

Osnovna karakteristika zločina iz mržnje je da nisu prouzrokovani ponašanjem žrtve već njenim ličnim svojstvima kao što su: etnička ili nacionalna pripadnost, boja kože, vera, pol, seksualna orijentacija, rodni identitet, invaliditet, društveni položaj, imovinsko stanje itd.

Zločin iz mržnje može biti prepoznat u brojnim krivičnim delima. Najčešće se manifestuje kroz nanošenje fizičkih i psihičkih bolova i patnji određenom licu usled pripadnosti ranjivoj grupi, izazivanje i nasilje prema određenom licu ili grupi (tuče, ranjavanja, pretnje, ubistva pripadnika ugrožene i ranjive grupe usled njihovog ličnog svojstva), kao i izazivanje nacionalne, rasne i verske mržnje i netrpeljivosti. Ova dela specifična su u odnosu na druga krivična dela jer su uglavnom usmerena na ranjive grupe, a za posledicu imaju negativan uticaj ne samo na lice koje je žrtva zločina, već i na sve članove grupe kojoj to lice pripada.

Iako se Republika Srbija potpisivanjem i ratifikacijom niza međunarodnih instrumenata o ravnopravnosti, nediskriminaciji i toleranciji, kao i o suzbijanju i kažnjavanju nasilja pobuđenog mržnjom po osnovu rase, boje kože, nacionalne i etničke pripadnosti, religijskog uverenja, obavezala na njihovo poštovanje, bilo je neophodno lobirati za uvođenje instituta zločina iz mržnje u krivično zakonodavstvo. Izvršenjem bilo kog krivičnog dela iz mržnje ugrožavaju se osnovne vrednosti društva i osnovna ljudska prava i slobode garantovana Ustavom Republike Srbije.

Kancelarija YUCOM-ove pravne pomoći identifikovala je, tokom prethodne godine, nekoliko slučajeva u kojima je motiv izvršenja bila upravo mržnja zbog ličnog svojstva lica koja su bila predmet napada, te je pokrenula i odgovarajuće krivične postupke. Lično svojstvo koje je u najvećem broju slučajeva predstavljalo osnov za napade bila je seksualna orijentacija žrtava (stvarna ili pretpostavljena). Najslikovitiji primer jeste napad na kuću Bobana Stojanovića, istaknutog LGBT aktiviste, koji se odigrao krajem prošle godine. Naime, nepoznata lica bacila su Molotovljev koktel na njegovu kuću, usled čega je razbijen prozor i probijen deo zida. Osim toga, na kući su ispisane poruke i iscrtani simboli koji nedvosmisleno ukazuju da su ove radnje motivisane mržnjom prema pripadnicima homoseksualne populacije: dva simbola muškog roda, kukasti krst i poruka *Znamo gde živite, znamo gde spavate*. Iako je ispod ovih grafita potpisana (neformalna) grupa *Kombat 18*, učinioci do danas nisu otkriveni.

Još jedan primer nasilja motivisanog homofobijom, koji se, takođe, još uvek nalazi pred sudom, jeste slučaj nasilja u porodici koje je uzrokovano seksualnom orijentacijom sina. Očevo odbijanje da prihvati i razume seksualno opredeljenje svog sina, rezultiralo je čestim verbalnim i psihičkim nasiljem nad njim, a neretko i telesnim

povređivanjem i izbacivanjem iz stana. Posebno je problematično to što su pripadnici policije, prilikom intervencija na poziv sina, neformalno sugerisali da njegovo ponašanje i opredeljenje ipak „nije normalno”, da je potrebno da razmisli i potraži pomoć, kao i da jedan sin ni u kom slučaju ne bi trebalo da se suprotstavlja ocu. Ovi stavovi odražavaju odnos većine društva prema manjinskim grupama. Rezultat je dodatna viktimizacija žrtava - umesto da od nadležnih organa dobiju traženu zaštitu, tretirani su kao uzročnici problema i krivci za ono što im se dogodilo. Nerazumevanje problema od strane glavnih državnih struktura koje se njime bave, rezultira strahom pripadnika manjinskih grupa, što dodatno utiče na njihovo nepoverenje u institucije sistema i vladavinu prava.

Iz tog razloga, u februaru 2012. godine, Komitet pravnika za ljudska prava-YUCOM i Gej strejt Alijansa-GSA podneli su, šefovima svih poslaničkih grupa u tadašnjem sazivu Narodne skupštine Republike Srbije, Ministarstvu pravde i drugim državnim institucijama, zajedničku inicijativu za dopunu Zakona o izmenama i dopunama Krivičnog zakonika, i to u formi konkretnog predloga sa formulisanim tekstom pojedinih članova KZ i adekvatnim propratnim obrazloženjem.

Veliki broj organizacija koje su se susrele sa žrtvama zločina iz mržnje, ukazale su na poteškoće u postupanju sa izvršiocima ovih oblika krivičnih dela, jer su zločini iz mržnje samo delimično inkriminisani, te se nadležna tela njima ne bave na odgovarajući način. To se dešava u svim fazama postupka, od istrage (posebno u domenu istraživanja pobude izvršenog krivičnog dela, što je uzrokovalo da javni tužioci podnose optužne predloge samo za osnovni oblik krivičnog dela, a ne i za kvalifikovani), do konačnog donošenja presude i odmeravanja kazne od strane nadležnih sudova. Usled toga, činjenično stanje utvrđeno tokom postupka nije u celosti oslikavalo stvarne pobude izvršilaca, posebno pobude mržnje. Tužilaštvo nije ove motive

kvalifikovalo kao “niske pobude”, tako da su okrivljeni u istrazi, a kasnije i u postupku, isticali mržnju prema grupi kojoj žrtva pripada, smatrajući da će time njihova odgovornost biti umanjena.

PREDLOŽENE IZMENE SASTOJALE SU SE U IZMENAMA SLEDEĆIH ČLANOVA KRIVIČNOG ZAKONIKA:

- U Krivičnom zakoniku RS („Službeni glasnik RS”, br. 85/05, 88/05 - ispravka, 107/05 - ispravka, 72/09 i 111/09), u članu 54. posle stava 3. dodaje se stav 4. koji glasi:
- „(4) U slučajevima kada je krivično delo učinjeno kao zločin iz mržnje, kako je propisano u članu 112. stav 37. ovog zakona, sud će to uzeti u obzir kao otežavajuću okolnost i odmeriti veću kaznu, osim ako zakon ne propisuje teže kažnjavanje za kvalifikovani oblik krivičnog dela.”
- U članu 112. posle stava 36. dodaje se stav 37. koji glasi:
- „(37) Zločin iz mržnje je svako krivično delo iz ovog zakonika učinjeno prema bilo kom licu ili grupi lica iz mržnje zasnovane na rasi, boji kože, etničkoj ili nacionalnoj pripadnosti, veroispovesti, političkom ili drugom ubeđenju, jeziku, polu, seksualnoj orijentaciji, rodnom identitetu, starosti, zdravstvenom stanju, invaliditetu, obrazovanju, društvenom položaju, socijalnom poreklu, imovnom stanju ili nekom drugom ličnom svojstvu.”
- U članu 114. u stavu 5. posle reči „drugog krivičnog dela“ dodaju se reči „iz mržnje“.
- U članu 121. posle stava 3. dodaju se stavovi 4, 5. i 6. koji glase:
- (4) Ako je delo iz stava 1. ovog člana učinjeno kao zločin iz mržnje, učinilac će se kazniti zatvorom od jedne do osam godina.
- (5) Ako je delo iz stava 2. ovog člana učinjeno kao zločin iz mržnje, učinilac će se kazniti zatvorom od jedne do deset godina zatvora.

- (6) Ako je u slučaju iz stava 4. i 5. ovog člana nastupila posledica iz stava 3. ovog člana, učinilac će se kazniti zatvorom od najmanje tri godine.
- Stavovi 4. i 5. postaju 7. i 8.
- U članu 122. u stavu 2. posle reči „zdravlje teško naruši“ dodaju se reči „ili ako je delo iz stava 1. ovog člana učinjeno kao zločin iz mržnje“.
- U članu 178. u stavu 3. posle reči „trudnoću“ dodaju se reči „ili ako je delo učinjeno kao zločin iz mržnje“.
- U članu 204. u stavu 1. posle tačke 6. dodaje se tačka 7. koja glasi „(7) kao zločin iz mržnje“.
- U članu 205. u stavu 3. posle reči „povreda“ dodaju se reči „ili ako je delo učinjeno kao zločin iz mržnje“.
- U članu 206. u stavu 2. posle reči „povreda“ dodaju se reči „ili ako je delo učinjeno kao zločin iz mržnje“.
- U članu 212. u stavu 3. posle reči „zaštitu“ dodaju se reči „ili je delo učinjeno kao zločin iz mržnje“.
- U članu 278. u stavu 4. posle reči „oružja“ dodaju se reči „ili ako je delo učinjeno kao zločin iz mržnje“.
- U članu 346. u stavu 5. posle reči „četrdeset godina“ dodaju se reči „ili se odnosi na grupu ili organizovanu kriminalnu grupu koja ima za cilj vršenje zločina iz mržnje“.

Osnovni razlozi za uvođenje zločina iz mržnje u Krivični zakonik Republike Srbije krajem 2012. godine su: porast nasilja zasnovanog na mržnji i netoleranciji u Srbiji, približavanje određivanja datuma početka pregovora za pristupanje Evropskoj uniji, kampanja koju su vodile brojne nevladine organizacije i prepoznavanje neophodnosti regulisanja ovog pitanja. Član 54a predstavlja posebnu okolnost za odmeravanje kazne, a najvažnije je da je ta okolnost obavezujuća, odnosno, da je sud mora ceniti kao otežavajuću. Dakle, veoma je važno da se sud obavezuje da izrekne strožu kaznu, u slučajevima kada mržnja predstavlja motiv izvršenja.

Zakonik prepoznaje sledeća lična svojstva koja mogu biti osnov za izvr-

šenje zločina iz mržnje: rasu i veroispovest, nacionalnu ili etničku pripadnost, pol, seksualnu orijentaciju i rodni identitet. Naravno, moguća su i krivična dela koja prevazilaze navedene osnove, ali one svakako predstavljaju, lična svojstva zbog kojih najčešće i dolazi do zločina iz mržnje. Član 54a moguće je unaprediti proširivanjem, odnosno liste navedenih osnova, tako što će se na kraju člana, nakon navođenja osnova, dodati sintagma „i drugim stvarnim, odnosno pretpostavljenim ličnim svojstvima“. Na taj način, otvorila bi se mogućnost za strože sankcionisanje većeg broja krivičnih dela koja su počinjena iz mržnje, iako se zločin iz mržnje uvođi kao obavezna otežavajuća okolnost a ne kao posebno krivično delo ili stav u okviru krivičnog dela. Posebno ističemo da je zakonodavac, birajući između brojnih osnova koje smo naveli, a koji su i prepoznati u ODIHR definiciji zločina iz mržnje⁶, izostavio osobe sa invaliditetom, koje u većem obimu mogu biti žrtve ovih zločina.

Iako je zločin iz mržnje uveden u krivično zakonodavstvo Republike Srbije pre dve godine, ne postoji efikasan mehanizam za vođenje evidencije o primeni ove obavezne otežavajuće okolnosti. Nadležne institucije poput MUP-a, tužilaštava i sudova, prilikom prezentovanja podataka o zločinima iz mržnje zapravo prikazuju statistiku za četiri krivična dela koja sadrže motiv mržnje, a to su: Povreda slobode ispovedanja vere i vršenja verskih obreda,⁷ Povreda ugleda zbog rasne, verske, nacionalne ili druge pripadnosti,⁸ Izazivanje nacionalne, rasne i verske mržnje i netrpeljivosti⁹ i Rasna i druga diskriminacija¹⁰. Ovakva evidencija svakako je nepotpuna jer zločin iz mržnje mogu biti i druga krivična dela protiv života i tela, poput ubistva, lakih i teških telesnih povreda, dela protiv polne slobode poput silovanja, uništavanja imovine itd. ukoliko su učinjena sa motivom mržnje.

Sistematičan, harmonizovan i sveobuhvatan mehanizam za prikupljanje podataka o zločinu iz mržnje, predstavljao bi važan instrument za efikasniju

6. <http://www.osce.org/odihr/68668?download=true> (ODIHR and the Battle Against Hate Crime – Factsheet, page 1)

7. Član 131 Krivičnog zakonika („Službeni glasnik RS“ br. 85/2005, 88/2005 - ispr., 107/2005 - ispr., 72/2009, 111/2009, 121/2012, 104/2013 i 108/2014)

8. Član 174 Krivičnog zakonika

9. Član 317 Krivičnog zakonika

10. Član 387 Krivičnog zakonika

prevenciju zločina iz mržnje i zaštitu marginalizovanih grupa, dok bi država mogla bolje da razume razmere problema i koliko opasan može da bude.¹¹

Kako izvršenje krivičnih dela sa motivom mržnje dovodi do ugrožavanja osnovnih ljudskih prava i sloboda garantovanih Ustavom i međunarodnim dokumentima, nadležne institucije bi trebalo da uvedu sistem za praćenje i evidentiranje ovih dela. U cilju unapređenja sistema praćenja zločina iz mržnje, neophodno je da se nadležnim organima koji učestvuju u otkrivanju, postupanju i praćenju rezultata postupaka vođenih zbog zločina iz mržnje, obezbede uslovi za efikasan rad.

U toku istrage važno je voditi računa o žrtvama zločina iz mržnje, odnosno o zaštiti podataka o ličnosti, pre svega zbog teškog položaja najranjivijih grupa. Česti napadi, nasilje i diskriminatorsko ponašanje prema pripadnicima ovih grupa, kao i njihovo neprijavlivanje, zahtevaju hitnu reakciju i postupanje sa posebnom pažnjom.

Mađarska daje zanimljiv pristup problemu evidentiranja zločina iz mržnje. Iako se prilikom kažnjavanja izriču adekvatne, odnosno, strože sankcije, tokom postupka se ne primenjuje direktno odredba zakona koja se odnosi na zločin iz mržnje. Dakle, stvara se situacija u kojoj je pravda na neki način zadovoljena određivanjem strože sankcije, ali svrha strožeg sankcionisanja nije ispunjena bez postojanja mogućnosti efikasnog evidentiranja izvršenih krivičnih dela iz mržnje.

Kako bi ovaj institut dobio punu primenu i ostvario širi društveni značaj, važno je u praksi primeniti član koji se odnosi na zločin iz mržnje, pozivati se na njega i evidentirati ga. U tom postupku moraju svi da učestvuju, od policije i tužilaštva, preko akademske zajednice i medija, do suda. Evidencija pruža podatke o tome koje su grupe najugroženije, ali može biti korisna u prevenciji i voditi ka boljem razumevanju problema. Lično svojstvo koje je bilo povod za napad, mora biti deo evidencije kako bi se identifikovale

najugroženije društvene grupe. Međutim, potrebno je i ohrabriti žrtve da prijavljuju slučajeve napada, osigurati im bezbednost i zaštititi njihovu privatnost i podatke o ličnosti, čemu će svakako doprineti efikasni i pravični postupci.

Pored nadležnih organa važnu ulogu u beleženju ovog krivičnog dela moraju imati i nevladine organizacije. One bi mogle da dopune izveštaje državnih organa podacima koje su prikupile, verifikovale i analizirale, i doprinesu boljem upoznavanju javnosti sa položajem određenih društvenih grupa i njihovim problemima.

Izmene u zakonodavstvu, adekvatna primena instituta zločina iz mržnje, razgovori i jasna medijska kampanja doprineće da se shvati opasnost koja nastaje zanemarivanjem krivičnih dela koja su izvršena sa motivima mržnje prema marginalizovanim grupama. Napad motivisan mržnjom, u prepuenom autobusu u Novom Sadu, pokazuje dokle nas može dovesti zanemarivanje mržnje kao jednog od motiva za seriju bezrazložnih napada na one koje učinioci prvi put vide. Naročito je opasno što se među učiniocima ovih zločina često nalaze mlađe osobe, koje time u potpunosti menjaju i uništavaju ne samo život žrtve, već i svoj život.

11. Tackling Hate Crimes: An analysis of bias-motivated incidents in Bosnia and Herzegovina with recommendations, OSCE, Sarajevo, 2012

Y2

KOMITET PRAVNIKA ZA LJUDSKA PRAVA YUCOM: PROMOCIJA, ZAŠTITA I UNAPREĐENJE LJUDSKIH PRAVA U GODINI 2014

**NAJZNAČAJNIJI
PROJEKTI**

STRATEŠKO ZASTUPANJE I ZAŠTITA BRANITELJA LJUDSKIH PRAVA

Naziv projekta: Strateško zastupanje u slučajevima povrede ljudskih prava i zločini iz mržnje

Trajanje projekta: Mart 2014 - decembar 2014.

Donator: Civil Rights Defenders

Organizacija Civil Rights Defenders, već četvrtu godinu za redom, podržava aktivnosti YUCOM-ovog pravnog tima koji nastoji da omogući pristup pravdi što većem broju ljudi, nezavisno od njihovog ekonomskog, socijalnog ili drugog statusa koji bi im inače bio prepreka u ostvarivanju prava.

YUCOM-ova kancelarija za pružanje pravne pomoći otvorena je za sve građane/građanke Srbije. Svim licima koja su se obratila našoj kancelariji, pružili smo **informaciju** o mogućnostima za ostvarenje/zaštitu prava ili o instituciji nadležnoj za postupanje u konkretnom slučaju. Osim toga, kada je bilo osnova, YUCOM-ov pravni tim je u njihovo ime sačinjavao odgovarajući **podnesak** (tužbu, žalbu, prigovor, urgenciju itd.). Određeni predmeti preuzeti su u **zastupanje**, nakon procene da, zbog svoje specifičnosti i težine, mogu imati širi društveni značaj.

Kako postoji potreba da se testira novi institut Zločina iz mržnje koji je uveden u Krivični zakonik 2012. godine, poseban fokus stavljen je na postupke kod kojih se, kao motiv izvršenja krivičnog dela, javlja mržnja prema određenom licu zbog njegovog ličnog svojstva (rase, veroispovesti, nacionalne/etničke pripadnosti, pola, seksualne orijentacije ili rodnog identiteta). Zločini iz mržnje, nažalost, predstavljaju svakodnevnu pojavu u našem društvu, ali u praksi ne postoji mnogo procesuiranih slučajeva krivičnih dela učinjenih iz mržnje. Iako uvođenje ovog instituta predstavlja korak napred u zaštiti ljudskih prava, neophodno je njegovo razvijanje u praksi, kako bi ostvario, osim represivne, i preventivnu funkciju.

U okviru projekta, posebna pažnja posvećena je postupcima koji su pokrenuti protiv branitelja ljudskih prava, tj. protiv pojedinaca i organizacija koje se zalažu za zaštitu i ostvarenje ljudskih prava i osnovnih sloboda na nacionalnom i međunarodnom nivou. Razlog za monitoring stanja u ovoj oblasti bila je činjenica da mali broj postupaka pokrenutih zbog napada ili pretnji braniteljima rezultira osuđujućom sudskom presudom.

PRAVO NA ŽIVOT, SLOBODU I BEZBEDNOST

Naziv projekta: Ostvarenje prava na život, slobodu i bezbednost marginalnih grupa u odnosu na nosioce javnih vlasti u Srbiji

Trajanje projekta: Septembar 2014 - decembar 2014.

Donator: Ambasada SR Nemačke

Uprkos činjenici da je Srbija donela Zakon o zabrani diskriminacije, kao i niz podzakonskih akata koja se odnose na ovu oblast, osetljive društvene grupe i dalje se suočavaju sa napadima, nasiljem, govorom mržnje, a u određenim slučajevima, i sa zločinima iz mržnje. Prema izveštajima nezavisnih institucija, organizacija civilnog društva i Evropske komisije, u društvu nije prisutna samo diskriminacija marginalizovanih grupa, već se u odnosu na njih neretko primenjuje prekomerna sila prilikom provere identiteta, hapšenja ili raseljavanja. U takvim situacijama, najčešće se dešava da pripadnici marginalizovanih grupa dobiju status „okrivljenog“ umesto „oštećenog“. Problematična je i činjenica da pripadnici marginalizovanih grupa, naročito Romi, ne poseduju dovoljno znanja o pravima koja imaju, nadležnim institucijama ili postupcima u kojima se mogu zaštititi.

Projekat se fokusirao na identifikaciju problema sa kojima se manjine susreću u kontaktima sa predstavnicima državnih institucija i na slučajeve diskriminacije ovih grupa. U tom smislu, u okviru projekta održane su fokus grupe i radionice sa pripadnicima marginalnih grupa, ali i sa organizacijama koje se bave zaštitom njihovih prava. Za potrebe radionica, sačinjen je upitnik koji je ukazao na najčešće situacije, državne organe ili procedure koje odstupaju, kako od zakonodavnih normi, tako i od ustanovljenih standarda ljudskih prava.

Na ovaj način, prikupljena su i razmenjena dosadašnja iskustva i identifikovane glavne oblasti u kojima je neophodna adekvatna podrška građanima, a posebno pripadnicima društveno najugroženijih kategorija stanovništva. Rezultat aktivnosti je priručnik koji sadrži instrukcije o načinima za ostvarivanje, zaštitu i promovisanje elementarnih ljudskih prava, informacije o ovlašćenjima organa unutrašnjih poslova u odnosu sa građanima i procesnim pravima pred državnim organima.

Kroz ovaj projekat, posredno smo uticali na podizanje svesti svih građana i nadležnih institucija o neravnopravnom položaju manjinskih grupa u postupcima pred državnim organima. Očekujemo da će projekat inicirati diskusiju i moguće promene u postojećem zakonodavstvu, u skladu sa preporukama i zaključcima do kojih smo došli sprovođenjem projektnih aktivnosti.

REGIONALNA AKCIJA PROTIV KORUPCIJE

Naziv projekta: Regionalna akcija protiv korupcije: Podrška pravosuđu u borbi protiv korupcije na Zapadnom Balkanu

Trajanje projekta: Mart 2014 – oktobar 2014.

Donator: Partnership for Transparency Fund

Partneri: Komitet pravnika za ljudska prava YUCOM, Inicijativa mladih za ljudska prava Hrvatska i Inicijativa mladih za ljudska prava BiH

Nakon uspešnih koraka u borbi protiv korupcije tokom 2012. i 2013. godine, Komitet pravnika za ljudska prava-YUCOM nastavio je da sprovodi iste ideje kroz projekat *Regionalna akcija protiv korupcije: Podrška pravosuđu u borbi protiv korupcije na Zapadnom Balkanu*, zajedno sa partnerskim organizacijama, Inicijativom mladih za ljudska prava u Hrvatskoj i Inicijativom mladih za ljudska prava u BiH. Praćeno je stanje u oblasti borbe protiv korupcije u Bosni i Hercegovini, Hrvatskoj i Srbiji, s fokusom na praćenje suđenja za krivična dela sa koruptivnim elementom. Projektom je predviđena razmena iskustva između organizacija koje imaju istoriju praćenja korupcije u svojim zemljama, naročito kada su u pitanju reforme pravosuđa ili izmene zakonodavnih okvira, i to kroz:

- analiziranje i izdvajanje najuspešnijih mehanizama za borbu protiv korupcije;
- pokazivanje spremnosti nevladinih organizacija da prate ove procese i suđenja;
- kreiranje antikorupcijskih javnih politika;
- institucionalne reforme i približavanje standardima koji su ekvivalentni onima u pravosudnom sistemu Evropske unije.

Opšti cilj projekta je unapređivanje i omogućavanje efikasne vladavine prava u regionu i pomoć u kreiranju adekvatnih pravosudnih sistema koji će doprineti potpunom otklanjanju koruptivnih radnji u našem društvu. Praćenjem suđenja započeto je formiranje regionalne baze posmatranih slučajeva i mreže obučanih i iskusnih posmatrača. Svi izveštaji mogu biti komentarisani u cilju poboljšanja stanja u oblasti korupcije ili podizanja svesti. Obaveštavanje javnosti o postupcima koji se vode zbog koruptivnih radnji, te podsticanje šire debate o načinima za efikasno supro-
stavljavanje ovom problemu, postavljeni su kao osnovni cilj kojem se težilo to-

kom implementacije projekta. Uočena je potreba za opsežnijim monitoringom suđenja za korupciju, što je i postignuto kroz prisustvo aktivista/aktivistkinja na glavnim ročištima, i izveštavanje o toku i materiji suđenja, čiji je cilj ne samo veća transparentnost nego i poštovanje proceduralnih pravila i standarda ljudskih prava u ovim postupcima. Na interaktivnoj internet stranici Antikorupcija – monitoring suđenja za korupciju (www.antikorupcija.yucom.org.rs), zainteresovana javnost može pratiti najave suđenja za krivična dela sa elementom korupcije i videti sve monitoring izveštaje.

Rezultati šestomesečnih aktivnosti prikazani su u publikaciji *Jačanje pravosuđa u borbi protiv korupcije* koju su partneri zajednički pripremili. U publikaciji je data detaljna analiza međunarodnih preporuka, naveden je proces primene predloženih izmena, kao i pregled zakonodavnih okvira relevantnih za slučajeve sa koruptivnim elementom u Srbiji, Hrvatskoj i Bosni i Hercegovini. U publikaciji se nalaze i iskustva istraživača koji su pratili suđenja, kao i kratke analize nekih od posmatranih slučajeva. Publikacija je predstavljena na završnoj konferenciji u oktobru 2014. godine, na kojoj su o problemu jačanja pravosuđa u borbi protiv korupcije govorili relevantni akteri - sudije, tužioci, advokati, predstavnici nezavisnih tela, medija i nevladinih organizacija.

Koalicija za ravnopravnost KORAK Koalicioni për Barazi HAPI Coalition for Equality STEP

Naziv projekta: Umrežavanje civilnog društva u zaštiti ugroženih ljudskih prava u Srbiji, Crnoj Gori i na Kosovu
Trajanje projekta: Oktobar 2012 - oktobar 2014.

Partneri: Beogradski centar za ljudska prava, Mreža odbora za ljudska prava CHRIS i Gej Strejt Alijansa iz Srbije, Centar za građansko obrazovanje i LGBT Forum Progres iz Crne Gore, Fond za humanitarno pravo Kosovo i Inicijativa mladih za ljudska prava Kosovo

Donator: Delegacija Evropske unije u Republici Srbiji

KORAK-HAPI-STEP je koalicija formirana s ciljem da sprovede regionalnu akciju za unapređenje stanja ljudskih prava u Srbiji, Crnoj Gori i na Kosovu u sledećim oblastima: prava LGBT populacije, jačanje uloge žena u političkom i javnom životu i praćenje suđenja za diskriminaciju, kao i da uključi i umreži veliki broj nevladinih organizacija i aktivista koji dele vrednosti Koalicije.

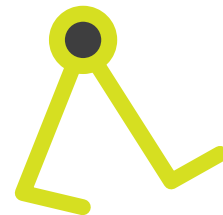
Koalicija za ravnopravnost KORAK je u poslednjih godinu dana aktivno učestvovala u unapređenju ljudskih prava u tri zemlje. Shodno tome, raspisana su četiri poziva za prijavu projekata OCD, dva u Srbiji i po jedan na Kosovu i u Crnoj Gori, koji imaju za cilj prevenciju i smanjenje nivoa diskriminacije i promovisanje ravnopravnosti. Dodeljeno je ukupno 19 individualnih pod-grantova: 13 u Srbiji, 4 u Crnoj Gori i 2 na Kosovu. Cilj je bio da se osnaže nov osnovane organizacije i organizacije u malim sredinama, kako bi se doprinelo podizanju svesti o ovim problemima i u manje urbanim sredinama. Ideja Koalicije KORAK je da prikaže realno stanje koje se odnosi na prava osoba sa kojima te organizacije rade, ukaže na oblasti i aktivnosti koje promovišu, i skrene pažnju na uočene potrebe i probleme u svim područjima u kojima te organizacije deluju i sa kojima se svakodnevno suočavaju. Koalicija KORAK intenzivno radi na jačanju kapaciteta nevladinog sektora za prepoznavanje potreba onih koji su u lošem položaju, podložni diskriminaciji i čija ljudska prava moraju biti jednako poštovana, kao i na osmišljavanju načina za prevazilaženje problema. Na kraju perioda implementacije organizovana je završna konferencija na kojoj su predstavljene projektne aktivnosti organizacija, njihove preporuke, mišljenja i zapažanja na temu unapređenja ljudskih prava. Prisustvo predstavnika delegacije EU, mnogobrojnih OCD i medija doprinelo je konstruktivnoj i kvalitetnoj raspravi o mogućim preporukama.

U Crnoj Gori i na Kosovu održane su završne konferencije na kojima su predstavljeni rezultati svih aktivnosti realizovanih tokom projekta. Imajući u vidu mišljenja predstavnika OCD i predstavnika institucija sa kojima se sarađivalo u periodu implementacije aktivnosti, naveden je i širok spektar konstruktivnih preporuka za unapređenje ljudskih prava u ovim zemljama.

Monitoring suđenja za diskriminaciju kontinuirano obavljaju partnerske organizacije iz Srbije i Crne Gore, budući da na Kosovu nema slučajeva diskriminacije. Nakon završetka projekta biće objavljena analiza svih praćenih slučajeva koji se ažuriraju na sajtu Koalicije KORAK.

Koalicija KORAK podržala je održavanje Parade ponosa 28. septembra. Inicirala je i nekoliko regionalnih sastanaka na Kosovu i u Crnoj Gori.

Na internet stranici www.korak-hapi-step.eu možete se detaljno obavestiti o svim aktivnostima Koalicije za ravnopravnost - KORAK.

HAPI / KORAK / STEP

TRI A ZA GRAĐANE: INFORMACIJE, SAVETI, AKTIVNA POMOĆ

Naziv projekta: Tri A za građane - informacija, savet, aktivna pomoć (Triple A for Citizens: Access to Information, Advice & Active Help)
Trajanje projekta: Decembar 2012 - decembar 2014.

Partneri: European Citizen Action Service (ECAS)-Belgija, Nacionalna zaklada za razvoj civilnog društva-Hrvatska, Asocijacija za demokratske inicijative-BiH, Program građanskih prava Kosova, Law Centres Federation (LCF)-Velika Britanija, National Association of Citizens Advice Bureaux-Rumunija, National Association of Citizens Information Services-Irska, Association of Civil Society Development Centre-Turska
Donator: Evropska komisija

Devet organizacija iz zemalja EU i sa Zapadnog Balkana okupio je zajednički zadatak - proširiti koncept savetovališta građana na Zapadni Balkan i Tursku. Savetovališta građana bitna su iz nekoliko razloga: pružaju direktnu pomoć pojedincu u vidu informacije, saveta ili aktivne pomoći, a istovremeno su važan izvor saznanja o stvarnim potrebama i problemima društva, koja mogu koristiti ove službe kako bi uticale na državnu politiku.

Tokom 2014. godine, izrađen je veb-sajt <http://tripleacitizens.eu/> na kome se nalazi mapa savetovališta na Balkanu, kao i informacije o sistemima besplatne pravne pomoći, razvrstane po zemljama.

U okviru razmene iskustava i najboljih praksi u oblasti pružanja informacija, saveta i aktivne pomoći građanima, predstavnici partnerskih organizacija i pilot projekata projekta Trostruko A boravili su u Londonu i Dublinu od 3. do 8. marta 2014. godine.

Tokom boravka u Londonu, dvadeset i četiri učesnika imala su priliku da posete šest nevladinih organizacija koje građanima pružaju različite vrste informacija i saveta, opštinu Croydon i Gornji dom Parlamenta. Izuzetna iskustva u pružanju aktivne pomoći, saveta i informacija različitim ciljnim grupama, predstavljena su na trosatnim sastancima sa pružaocima usluga. Nakon prezentacija koje su održali predstavnici organizacija-domaćina, predstavnici projekta Trostruko A imali su mogućnost da postavljaju pitanja i na taj način dođu do optimalnih rešenja koja se mogu primeniti u zemljama iz kojih dolaze.

Poseta opštini Croydon bila je od izuzetne važnosti jer su predstavljeni naporu koje opštinske vlasti ulažu, nastojeći da odgovore na smanjenje budžeta za socijalna davanja ranjivim kategorijama stanovništva. Takođe, bilo je reči i o vidovima saradnje sa nevladinim organizacijama koje građanima pružaju pomoć kroz savetovanje i zagovaranje.

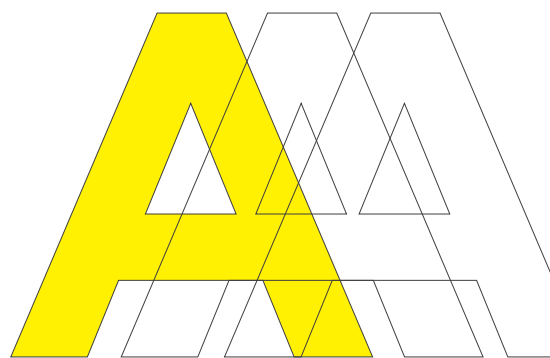
Jedan dan studijske posete bio je posvećen obilasku Parlamenta Velike Britanije gde su domaćini Lord Bach i Roger Smith predstavili način na koji država razmatra, predlaže i usvaja različite mere koje se tiču socijalnih davanja i drugih pogodnosti za ugrožene kategorije građana.

Poseta Kraljevskom sudu pravde planirana je u okviru posete organizaciji Kancelarija za pravno savetovanje građana koja ima prostorije u zgradi suda. Od izuzetne važnosti je bilo saznanje da ova nevladina organizacija deluje unutar zgrade suda i da joj se mnogobrojni građani obraćaju za savete i pravnu pomoć iz raznih oblasti. Jedan od modela koji se promoviše u Velikoj Britaniji, jeste i davanje besplatne pravne pomoći angažovanjem volontera iz redova advokata i pravnika koji su zaposleni u državnim i privatnim organizacijama. Uloga volontera koji u nevladinim organizacijama daju savete i informacije jedan je od faktora uspešnog rada organizacija. Njihova obuka organizovana je tako da se na najbolji način iskoriste lični potencijali svakog volontera i svake volonterke, što za rezultat ima efikasan sistem u kome običan građanin brzo i jednostavno može doći do pouzdanog saveta i informacije.

Ispred Law Centres Network (Mreže pravnih centara) ugostila nas je Julie Bishop, izvršna direktorica Mreže pravnih centara, dok je koordinatorica svih aktivnosti bila Noeleen Adams, direktorka za razvoj i podršku.

Dvodnevna poseta Dublinu imala je za cilj upoznavanje sa modelom pružanja saveta, informacija i pomoći građanima u okviru Nacionalne asocijacije centara za pružanje informacija građanima. Predstavnici Asocijacije su, tokom posete, izložili modele pružanja usluga, edukacije zaposlenih i volontera, načine prikupljanja i obrade podataka, te evaluaciju svog rada.

U okviru posete Centrima za pružanje informacija građanima i Pravnim centrima, predstavnici projekta Trostruko A imali su priliku da sa zapo-

slenima provedu deo njihovog radnog vremena i na taj način steknu praktična znanja iz ove oblasti. Ispred Nacionalne asocijacije centara za pružanje informacija građanima ugostio nas je direktor Philip McCabe i direktorica Deirdre Case.

Takođe, jedna od osnovnih aktivnosti na projektu jeste i mentorski program za pilot projekte koji su dodeljeni u okviru Triple A. U julu 2014. godine, Anthony Valke, ECAS, i Noeleen Adams, Law Centres Network, u saradnji sa YUCOM-om posetili su dve organizacije u Srbiji koje su dobile projekte, Mrežu odbora za ljudska prava u Srbiji-CHRIS i Udruženje građana Zajedno.

Na skupu 100 nevladinih organizacija iz Evrope, koji je održan u septembru u Briselu, predstavljene su prepreke u radu nove forme partnerstva. Triple A projekat preneo je iskustva dobre prakse na ostala udruženja jer je tokom 2 godine postojanja uspeo da razmeni iskustva na polju besplatne pravne pomoći. Na regionalnoj konferenciji, održanoj 27. i 28. novembra u Sarajevu, prezentovana su dostignuća svih pilot projekata, a Triple A mreža je proširena na Makedoniju, Crnu Goru i Albaniju, i funkcionisaće tokom 2015. i 2016. godine.

OD KRŠENJA DO STVARANJA ZAKONA!

Naziv projekta: Od kršenja do stvaranja zakona!

Trajanje projekta: April 2013 - mart 2014.

Partneri: Centar za pozorišna istraživanja-ApsArt i Beogradski centar za ljudska prava

Donator: Fondacija za otvoreno društvo

Tri organizacije iz Srbije okupio je zajednički projekat *Od kršenja do stvaranja zakona u kazneno-popravnom sistemu Srbije* koji kombinuje različita stručna znanja i veštine: analizu prava, promociju i lobiranje za ostvarenje ljudskih prava i pozorište potlačenih. Zadatak ovog poduhvata jeste da omogući osuđenima u zatvorima Srbije da kroz pozorište utiču na poboljšanje uslova služenja kazne, što ima za cilj i bolju resocijalizaciju.

Po prvi put u Srbiji, bivši osuđenici (naši saradnici) vraćaju se u zatvor u svojstvu trenera razvojnih programa i pomažu svojim bivšim zatvorskim kolegama da učine nešto dobro i za sebe i za druge.

Beogradska premijera predstave *Banja robija*, koja je nastala od priča iz zatvora širom Srbije, održana je u Domu omladine 21. i 22. decembra 2013. godine. Priče su imale za cilj da iznesu probleme osuđenih lica, pokrenu razgovor o njima i prikupe predloge javnosti u vezi sa mogućim rešenjima problema. U februaru je odigrana predstava u Zrenjaninu. Sve predstave izveo je ApsArt sa svojim saradnicima.

Beogradski centar za ljudska prava sproveo je, tokom februara i marta, anketu o neophodnosti promena u sistemu izvršenja krivičnih sankcija.

U skladu sa informacijama prikupljenim od osuđenih lica, i Zaštitnika građana Republike Srbije, Pokrajinskog ombudsmana i nevladinih organizacija, YUCOM je izradio predlog o

mogućnostima za unapređenje stanja u oblasti zdravstvene zaštite osuđenih lica. Održani su sastanci sa relevantnim predstavnicima Ministarstva zdravlja (pomoćnikom ministra) i Ministarstva pravde-Uprave za izvršenje krivičnih sankcija, koji su se složili da je neophodno da usklade rad svojih službi kako bi se odgovorilo na stvarne potrebe osuđenih lica i olakšalo postupanje lekara u okviru ustanova.

Predlog o unapređenju zdravstvene zaštite osuđenih lica iznet je na završnoj konferenciji u Medija centru, na Međunarodni dan zaštite žrtava torture, 26. juna. Istovremeno, predstavljena je i presuda Evropskog suda za ljudska prava, *Habimi i dr. protiv Srbije*, kojom je država Srbija odgovorna za povredu zabrane torture u zatvorima jer nije sprovela adekvatnu istragu povodom upotrebe sile policije i zatvorskih stražara tokom pobuna u zatvorima 2006. godine. Tom prilikom, predstavnici međunarodnih (UN) i regionalnih organizacija (EU, OEBS), republičkih institucija (zamenik Zaštitnika građana za prava lica lišenih slobode) i nevladinih organizacija koje dugo prate zatvorski sistem (Odbor za ljudska prava-Leskovac, Helsinški odbor za ljudska prava i dr.) složili su se da je neophodno raditi na unapređenju oblasti zdravstvene zaštite u zatvorima.

ZLOČIN IZ MRŽNJE

Naziv projekta: Zločin iz mržnje - uspostavljanje mehanizama i praćenje implementacije

Trajanje projekta: Januar 2014 - oktobar 2014.

Partneri: Gej strejt alijansa - GSA

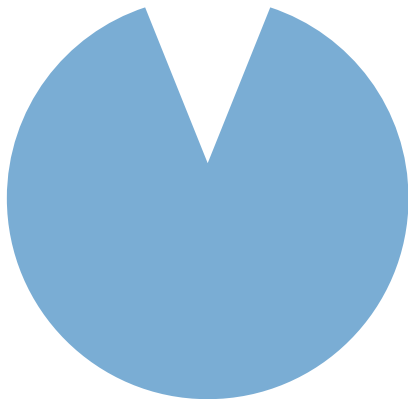
Donator: Ministarstvo spoljnih poslova Ujedinjenog Kraljevstva Velike Britanije i Severne Irske

Krajem decembra 2012. godine, na inicijativu YUCOM-a i Gej strejt alijanse - GSA, Narodna skupština Republike Srbije usvojila je Zakon o izmenama i dopunama KZ Republike Srbije kojim je, kroz član 54a, kao posebnu tj. obavezujuću otežavajuću okolnost za izricanje kazni uvela dela počinjena iz mržnje na osnovu rase, veroispovesti, nacionalne ili etničke pripadnosti, pola, seksualne orijentacije i rodnog identiteta. Nakon toga, YUCOM i GSA su sprovele projekat *Zločin iz mržnje pravi način za prevenciju i smanjenje nasilja u Srbiji*, koji je imao za cilj upoznavanje građana i stručnjaka sa zločinom iz mržnje, radi što efikasnije primene člana 54a KZ.

Zločin iz mržnje - uspostavljanje mehanizama i praćenje implementacije predstavlja nastavak aktivnosti koje

se odnose na zločin iz mržnje. Ovaj projekat imao je za cilj jačanje kapaciteta za integrisanje marginalizovanih i manjinskih grupa, radi ostvarivanja ljudskih prava i primene međunarodnih standarda kao i zaštite najosetljivijih grupa. On se fokusira na uspostavljanje mehanizama za borbu protiv zločina iz mržnje i smanjenje nivoa nasilja u Srbiji, naročito kada je nasilje zasnovano na netoleranciji i kada su žrtve pripadnici manjina i marginalizovanih grupa.

Organizovani su seminari o zločinu iz mržnje u Novom Sadu i Beogradu, kojima su prisustvovali predstavnici organizacija civilnog društva. Takođe, izdata je publikacija *Civilno društvo protiv zločina iz mržnje* o pojmu zločina iz mržnje i smernicama za monitoring zločina iz mržnje i incidenata motivisanih mržnjom.

TRENINZI O NEDISKRIMINACIJI ZA LOKALNE STRUČNJAKE

Naziv projekta: Treninzi o nediskriminaciji za odabrane lokalne stručnjake u dvadeset lokalnih samouprava

Trajanje projekta: Novembar 2014 - maj 2015.

Donator: Organizacija za evropsku bezbednost i saradnju – OEBS

Program obuke realizuje YUCOM u saradnji sa Udruženjem pravnika za medicinsko i zdravstveno pravo Srbije (SUPRAM) u dvadeset lokalnih samouprava u Srbiji koje su uključene u program Organizacije za evropsku bezbednost i saradnju (OEBS) – *Ovde smo zajedno – evropska podrška za inkluziju Roma*, koji finansijski pomaže Evropska unija.

Cilj ovog projekta je da kroz treninge podigne svest i poboljša znanja lokalnih stručnjaka iz oblasti socijalnog rada i zdravstvene zaštite na polju borbe protiv diskriminacije Roma u dvadeset jedinica lokalne samouprave. Nakon treninga, zdravstveni i socijalni radnici biće bolje pripremljeni za pružanje socijalnih i zdravstvenih usluga u lokalnim zajednicama uz primenu nediskriminatorskih pristupa. Krajnji cilj je snižavanje nivoa diskriminacije u radu stručnjaka sa korisnicima koji potiču iz društveno ranjive grupe. Treninzi su akreditovani kao program kontinuirane edukacije zdravstvenih radnika od strane Zdravstvenog saveta Srbije.

PRODUŽENI BORAVAK U OSNOVNIM ŠKOLAMA

Naziv projekta: Lokalna organizacija civilnog društva za razvoj i promovisanje koncepta savremenog dnevnog boravka za osnovne škole

Trajanje projekta: Decembar 2013 - mart 2014.

Donator: Švedska međunarodna agencija za razvoj (Sida), International Management Group (IMG), preko Ministarstva za rad, zapošljavanje, boračka i socijalna pitanja Republike Srbije

Uprkos činjenici da su ženama i muškarcima u Srbiji zagarantovana jednaka prava, žene su izložene indirektnoj, a nekad čak i direktnoj i sistemskoj diskriminaciji, što se posebno odnosi na ekonomsku sferu. Iz tog razloga, krajem 2013. godine, YUCOM je pokrenuo projekat o razvijanju i promociji koncepta produženog boravka u osnovnim školama, čiji je cilj da omogući uključivanje žena u politički i javni život bez diskriminacije, poboljša ekonomski položaj žena što vodi njihovoj ravnopravnosti s muškarcima, i promovise rodnu ravnopravnost i rušenje stereotipa.

YUCOM je sproveo istraživanje o trenutnom stanju dnevne nege dece osnovnoškolskog uzrasta kroz:

1. detaljnu analizu nacionalnog pravnog okvira;
2. neposredni uvid u organizaciju i način pružanja ove usluge na osnovu zvaničnih informacija i uz konsultacije sa ključnim akterima koji ovu uslugu organizuju;
3. anketu sprovedenu na neposrednim korisnicima, odnosno roditeljima;
4. ekonomsku analizu koristi i troškova ove usluge.

Istovremeno, istraživali smo i primere dobre prakse moderne dnevne nege za decu u osnovnim školama. Na osnovu analize trenutnog stanja u organizaciji ove usluge, cost-benefit analize i primera dobre prakse, izradili smo *Predlog modela dnevne nege dece osnovnoškolskog uzrasta u Srbiji*, čija je svrha da bude osnova za pokretanje dijaloga između ključnih društvenih aktera koji mogu da doprinesu poboljšanju ove usluge.

Istraživanje potreba korisnika pokazalo je da usluga nije adekvatna, kako po sadržaju koji nudi, tako i po vremenskom periodu koji pokriva u toku dana. Na osnovu toga, YUCOM je u *Predlogu* izneo da bi cilj reforme postojećeg sistema produženog boravka i celodnevne nastave trebalo da bude uspostavljanje funkcionalnog sistema koji bi omogućio maksimiziranje koristi koje nosi implementacija novog sistema i minimiziranje troškova njegovog sprovođenja. Preporuke za poboljšanje postojećeg sistema trebalo bi da omoguće roditeljima, pre svega majkama, da maksimalno iskoriste ove usluge u cilju ličnog usavršavanja ili veće fleksibilnosti na tržištu rada, ali i racionalizaciju troškova koji nesporno postoje.

JEDNAKA PRAVA U OBRAZOVNOM SISTEMU

Naziv projekta: Jednaka prava u obrazovnom sistemu Srbije

Trajanje projekta: Avgust 2014 - avgust 2015.

Donator: Ministarstvo spoljnih poslova Holandije

YUCOM je pokrenuo ovaj projekat u okviru svog programa borbe protiv diskriminacije u školama. Cilj projekta je smanjivanje nivoa nasilja i diskriminacije u školama i promovisanje višeg nivoa tolerancije i poštovanja ljudskih prava, posebno LGBT prava u oblasti obrazovanja na lokalnom, nacionalnom i regionalnom nivou. Projekat predstavlja nastavak aktivnosti koje je YUCOM realizovao tokom 2012. i 2013. godine u saradnji sa Beogradskim centrom za ljudska prava, i rezultat je kontinuiranog rada sa nastavnicima i učenicima škole TehnoArt iz Beograda. Primarne ciljne grupe ovog projekta su srednjoškolci, uprava i nastavnici u srednjim školama, kao i organizacije civilnog društva koje se bave zaštitom prava manjina, sa posebnim osvrtnom na LGBT prava.

U okviru projekta predviđene su sledeće aktivnosti: radionice za srednjoškolce o ljudskim pravima, nediskriminaciji i nenasilju sa posebnim osvrtnom na prava LGBT osoba i pripadnika drugih manjina, treninzi za nastavnike i priprema priručnika o diskriminaciji. Tokom projekta biće obavljeno i istraživanje o eliminisanju diskriminacije u obrazovnom sistemu, kako bi se dobio jasan pregled stanja u praksi koji se odnosi na pitanja kulturnih različitosti, ljudskih prava, nenasilja i nediskriminacije. Osim toga, u saradnji sa organizacijom *Labris* planirano je kreiranje sajta koji će biti posvećen diskriminatorskim sadržajima u školskim udžbenicima.

PRAVDA ZA SVE – SISTEM ODRŽIVE PRAVNE POMOĆI

Naziv projekta: Od zakona do pravde – Sistem održive pravne pomoći u Srbiji

Trajanje projekta: Januar 2014 - novembar 2014.

Donator: Institut za održive zajednice- ISC

Pravosudni sistem Republike Srbije često se suočava sa problemom jednako pristupa pravdi za sve građane, bez obzira na njihovo materijalno stanje. Kako bi sistem besplatne pravne pomoći u Srbiji bio poboljšán, YUCOM je pokrenuo projekat umrežavanja organizacija civilnog društva koje pružaju ovu vrstu pomoći.

Opšti cilj projekta jeste razvoj održivog sistema besplatne pravne pomoći i unapređenje kapaciteta pružalaca besplatne pravne pomoći u Srbiji. To će se postići kroz jačanje kapaciteta pružalaca besplatne pravne pomoći kako bi na sveobuhvatan i koordiniran način obezbedili pravnu pomoć, i stvaranjem povoljnijeg ambijenta za poboljšanje pristupa pravdi, promovisanje i jačanje vladavine prava.

U okviru projekta iniciran je razvoj mreže pružalaca besplatne pravne pomoći, održane su obuke za organizacije civilnog društva i pružaoce besplatne pravne pomoći, razvijana je svest o značaju besplatne pravne pomoći, i to naročito kroz podsticanje advokata i pravnika da se uključe u pružanje besplatne pravne pomoći.

Pored navedenih aktivnosti, u prostorijama Udruženja konstruktivista Srbije održan je edukativni seminar za zaposlene u YUCOM-u. Pravnom

timu YUCOM-a pružen je niz treninga koji im je pomogao da osveste razne aspekte psiholoških procesa koji se odvijaju između njih i klijenata sa uskraćenim ljudskim pravima (kao što su to prevelika očekivanja, fokusiranja zavisnosti, neosvešćene potrebe, stečene bespomoćnosti, strepnje, osećaj krivice itd.). Ovakav program je zaposlenima u YUCOM-u pomogao da opojme i imenuju probleme sa kojima rade. Najveći dobici edukativnog programa po mišljenju koleginica iz YUCOM-a ogledaju se u sledećim veštinama: vođenje računa o sebi; jasnije definisanje uloga; olakšano delegiranje dužnosti i kontrola sećanja krivice.

U saradnji sa dr Isidorom Jarić YUCOM-ov tim obučen je da koristi kvalitativne istraživačke metode odnosno polustrukturirane i fokusgrupne intervjuje.

Takođe, tim je prošao radionice o indikatorima ljudskih prava i na kraju ovog procesa formulisani su strateški indikatori za različite nivoe u organizaciji koji će se u budućnosti meriti u odnosu na misiju YUCOM-a, strateške prioritete (uključujući I organizacioni razvoj) i stanje ljudskih prava u ciljanim oblastima i za ciljane grupe.

PRAĆENJE SUĐENJA ZA RATNE ZLOČINE

Naziv projekta: Jačanje kapaciteta organizacija civilnog društva za preuzimanje monitoringa suđenja
Trajanje projekta: Avgust 2014 - April 2016.

Donator: Organizacija za evropsku bezbednost i saradnju - OEBS

Partnerske organizacije: Fond za humanitarno pravo, Beogradski centar za ljudska prava i Komitet pravnika za ljudska prava - YUCOM

Projekat *Jačanje kapaciteta organizacija civilnog društva za preuzimanje monitoringa suđenja* sprovodi se pod okriljem Misije Organizacije za evropsku bezbednost i saradnju u Srbiji. Cilj projekta je da doprinese unapređivanju vladavine prava u Srbiji, posebno sistemu krivične pravde i odgovornosti za ratne zločine, i to kroz evaluaciju harmonizacije standarda po kojima se odvijaju nacionalna suđenja za ratne zločine sa međunarodnim standardima, kao i kroz izgradnju održive mreže monitora suđenja za ratne zločine i mehanizma za razmenu informacija.

Kroz jačanje kapaciteta organizacija civilnog društva u Srbiji za praćenje suđenja, biće omogućen bliži nadzor nacionalnih suđenja za ratne zločine, što predstavlja jedan od mehanizama države za ispunjavanje međunarodne obaveze i obezbeđivanje krivične odgovornosti za ratne zločine. Takođe, organizacije bi mogle potpuno da preuzmu praćenje ovih suđenja, što je do sada obavljao OEBS, i da rezultate svog istraživanja učine dostupnim zainteresovanim institucijama, organizacijama i pojedincima. Projekat se zasniva na sledećim principima: sve dok postoje suđenja za ratne zločine treba ih pratiti; praćenje suđenja ne treba ograničavati na prisustvo misije OEBS-a i drugih međunarodnih organizacija u Srbiji, zbog održivosti i ojačavanja lokalnih kapaciteta za posmatranje ovih suđenja. Opšti cilj ovih aktivnosti jeste razvoj i jačanje vladavine prava u Srbiji, tako što će se osigurati postojanje nezavisnih i dobro pripremljenih tela koja će obavljati monitoring i savesno izveštavati.

Projekat obuhvata obuku za 5 odabranih monitora iz Fonda za humanitarno pravo, Beogradskog centra za ljudska prava i Komiteta pravnika za ljudska prava, kao i za nekoliko pravnička/ca i aktivista/kinja ovih organizacija. Serija treninga otpočeta je u avgustu 2014. godine. Za predavače su odabrani stručnjaci iz oblasti međunarodnog krivičnog prava, međunarodnog humanitarnog prava i nacionalnog krivičnog prava.

OEBS je kreirao precizan kurikulum koji će monitorima iz partnerskih organizacija omogućiti da steknu veštine neophodne za kompetentan monitoring i izveštavanje, što uključuje treninge iz oblasti međunarodnog humanitarnog i krivičnog prava, Krivičnog zakonika Republike Srbije i novog Zakonika o krivičnom postupku, kao i osvrt na standarde pravičnog suđenja iz člana 6 Evropske konvencije o ljudskim pravima, i tehnike pri izveštavanju.

Po završetku treninga, monitori će biti osposobljeni za angažovanje na dodatnom podizanju svesti, promovisanju monitoring suđenja i pozivanju na odgovornost, kada je u pitanju kažnjavanje ratnih zločina, čime će kapaciteti ovih organizacija biti osnaženi. Analize suđenja za ratne zločine biće dostupni zaposlenima u pravosuđu, predstavnicima Ministarstva pravde i "advokatskih komora, međunarodnoj zajednici, civilnom društvu, međunarodnim organizacijama (OSCE), Evropskoj uniji i drugim zainteresovanim stranama.

OTPAKIVANJE

Naziv projekta: Otpakivanje 2014/2015.

Trajanje projekta: Decembar 2013 - februar 2015.

Nosilac projekta: Beogradski centar za ljudska prava

Partneri: Komitet pravnika za ljudska prava-YUCOM, Centar za pozorišna istraživanja-ApsArt, Medijski centar Beta-MBC i Ministarstvo omladine i sporta

Donator: Delegacija Evropske unije u Republici Srbiji

Otpakivanje 2014/2015. je projekat koji realizuje Komitet pravnika za ljudska prava-YUCOM, u partnerstvu sa Beogradskim centrom za ljudska prava, i u saradnji sa Centrom za pozorišna istraživanja-ApsArt, Medijskim centrom Beta-MBC i Ministarstvom omladine i sporta. **Otpakivanje** predstavlja program animiranja mladih u dvanaest gradova i opština u Srbiji preko kancelarija za mlade i omladinskih klubova. Finansijski ga podržava Delegacija Evropske unije u Srbiji kroz svoj program *Podrška civilnom društvu*.

Cilj programa je da se podstakne saradnja mladih iz mešovitih etničkih sredina i time doprinese razvoju programa i učenju kancelarija za mlade koje već imaju razvijene kulturne programe.

Program je organizovan tako da se mladi u Srbiji upoznaju sa kulturnim različitostima koje su karakteristične za predele Srbije. U proteklom periodu realizovane su posete sledećim gradovima i opštinama u Srbiji: Obrenovac, Temerin, Savski venac, Bujanovac, Bosilegrad, Bački Petrovac, Požega, Trgovište, Raška, Priboj, Vranje i Prijepolje. U svakom mestu održane su dvodnevne radionice na kojima se mladima ukazivalo na koje načine mogu da

predstave svoj kulturni paket, odnosno skup kulturnih autentičnosti karakterističnih za njihov kraj. Mladi su zatim istražili specifičnosti svoje zajednice, radili na prikupljanju materijala i organizovanju različitih događaja, kako bi se na autentičan način predstavili drugima. Cilj ovih kulturnih paketa jeste međusobno uvažavanje i razumevanje. Nakon promovisanja kulturnih paketa, usledilo je glasanje za najbolji paket preko Facebook stranice Otpakivanje 2014/2015.

Raspisan je konkurs za originalni literarni predložak na temu Etnička netrpeljivost i diskriminacija, tolerancija i prevazilaženje etničke distance. Pravo učešća imaju autori i autorke od 15 do 30 godina. Najbolji rad biće nagrađen računarom. Kriterijumi za odabir najboljeg rada su kreativnost, otvorenost, originalnost i relevantnost rada u odnosu na izabranu temu.

Takođe, otvoren je i poziv za prijavljivanje na audiciju za pozorišnu predstavu, koja će nastati u okviru projekta, iz ličnih iskustava i priča učesnika/ca predstave.

Na Facebook stranici Otpakivanje 2014/2015 možete saznati više o svim aktivnostima koje su realizovane na ovom projektu.

JAČANJE KAPACITETA ODBORA ZA LJUDSKA I MANJINSKA PRAVA I RAVNOPRAVNOST POLOVA

Naziv projekta: Jačanje kapaciteta Odbora za ljudska i manjinska prava i ravnopravnost polova

Trajanje projekta: Maj 2014 - decembar 2014.

Donator: Organizacija za evropsku bezbednost i saradnju - OEBS

YUCOM je i 2014. godine aktivno sarađivao sa Narodnom skupštinom Republike Srbije, budući da je, sa organizacijama CRTA i SECONS, nastavio ranije započet rad na Otvorenom parlamentu. Saradnja je bila izuzetno aktivna na javnim slušanjima koja su organizovana u Narodnoj skupštini, a u vezi sa temama kojima se YUCOM bavi.

Posebna pažnja posvećena je radu sa skupštinskim odborima, pre svega sa Odborom za ljudska i manjinska prava i ravnopravnost polova. Aktivnosti koje smo sprovodili bile su usmerene ka jačanju saradnje Narodne skupštine, navedenog resornog odbora i Zaštitnika građana, kao nezavisne institucije koja ima izuzetno veliki uticaj na stanje ljudskih prava u Srbiji. Zaštitnik građana sastavlja Redovni godišnji izveštaj i upućuje ga Narodnoj skupštini, tako da smo želeli da u Narodnoj skupštini otvorimo raspravu o temama kojima se ovaj izuzetno kvalitetan izveštaj bavi. Na taj način, Zaštitnik građana i civilno društvo dobili bi zasluženu pažnju, a Narodna skupština ostvarila kontrolnu ulogu koja joj je data novim Poslovnikom. Samim tim posebna pažnja se poklanja i sprovođenju Preporuka Zaštitnika građana koje je on upućivao državnim organima.

Organizovan je niz sastanaka sa Odborom i Zaštitnikom građana kako bi se utvrdila lista prioriteta kojima bi se ove dve institucije bavile u Narodnoj skupštini, ali i van nje. Teme koje su označene kao prioritetne su nasilje nad ženama, nasilje u porodici i pitanje dece na ulici koja se zloupotrebljavaju za prosjačenje.

Takođe, YUCOM je asistirao Odboru za ljudska i manjinska prava i ravnopravnost polova Narodne skupštine u uspostavljanju baze podataka organizacija civilnog društva koje se bave određenim oblastima zaštite ljudskih prava, kako bi se uredilo pozivanje organizacija na javna slušanja i sednice Odbora. Raspisan je i javni poziv organizacijama da se prijave i ukažu na oblasti svog rada.

YUCOM je održao i konsultativni sastanak - trening sa predstavnicima Odbora za ljudska i manjinska prava, Odbora za prava deteta i Odbora za evropske integracije, na kojem se diskutovalo o međunarodnim standardima, evropskim integracijama i ulozi Narodne skupštine u ovom postupku.

Poslednja aktivnost, održana u novembru 2014. godine, bila je sednica Odbora van sedišta Narodne skupštine, koja je uživo prenošena na skupštinskom sajtu i na kojoj su učestvovali predstavnici Zaštitnika građana i brojne organizacije koje se širom Srbije bave pitanjem nasilja u porodici i nasilja nad ženama. Takođe, Odbor je, zajedno sa YUCOM-om, posetio i Centar za socijalni rad Čačak, kome je upućen niz preporuka Zaštitnika građana, na koje ova institucija nije adekvatno reagovala.

YUCOM je ukazao na peticije i predloge koje građani upućuju Narodnoj skupštini, a koji su izgubili na značaju nakon ukidanja odbora koji se isključivo bavio ovim pitanjima, tako da ne postoji jedinstvena evidencija o postupanju po njima. Izuzetno je važno da se Narodna skupština podrži u ostvarivanju svoje kontrolne funkcije, te su u tom pravcu išle i aktivnosti koje je YUCOM sprovodio zajedno sa Zaštitnikom građana i OEBS-om.

MEDIJSKI KRUG

Naziv projekta: Civilni odgovor na klijentelizam u medijima – Medijski krug

Trajanje projekta: Decembar 2013 - decembar 2017.

Partneri: Partnerstvo za društveni razvoj - Hrvatska, Ekspert Forum - Rumunija, Vesta - BiH, BH novinari - BiH, Centar za medijske aktivnosti - Makedonija, Nezavisno društvo novinara Vojvodine - Srbija, Institut za javnu politiku - Crna Gora

Donator: Evropska komisija / IPA CSF

Polazeći od pitanja medijskog klijentelizma i nedostatka nezavisnosti na Balkanu i u jugoistočnoj Evropi, projekat ima za cilj uspostavljanje održivih mehanizama za praćenje medijskog klijentelizma i indeksa politizacije. To će biti omogućeno nakon prekograničnog komparativnog istraživanja, kao i istraživanja o stanju medija, klijentelizma i politizacije koje će sprovesti svaka od zemalja. Aktivnosti u okviru ovog projekta usmerene su na poboljšanje nacionalne i međunarodne politike u smislu slobode medija, njihovog finansiranja, suzbijanja političkog uticaja, poboljšanja transparentnosti i odgovornosti, ali i na zaštitu novinara od neprimjerenog uticaja, pritisaka i nasilja.

Osam nevladinih organizacija iz Hrvatske, Rumunije, Bosne i Hercegovine, Srbije, Makedonije i Crne Gore okupile su se u cilju uspostavljanja nezavisnih, održivih, složenih prekograničnih mehanizama za aktivni monitoring medijske politike u jugoistočnoj Evropi i unapređenje saradnje novinara, javnih institucija i nevladinog sektora.

PODRŠKA GRAĐANIMA UGROŽENIM POPLAVAMA

Naziv projekta: Dani posle - aktivna pravna pomoć i podrška građanima ugroženim u poplavama

Trajanje projekta: Novembar 2014 - jul 2015.

Donator: Program direktne pomoći (DAP) Ambassade Australije

Srbija je, u aprilu 2014. godine, pogođena poplavama koje su izmestile na hiljade ljudi. Procenjuje se da je oko milion ljudi u Srbiji direktno ili indirektno pogođeno poplavama i klizištima. Nekoliko hiljada građana Srbije ostalo je bez krova nad glavom i evakuisano iz svojih domova. Ključne infrastrukturne tačke (mostovi, putevi, zdravstvene i obrazovne ustanove itd.) oštećene su u mnogim područjima koja su pogođena poplavama. Poljoprivreda, energetika i rudarstvo su se, takođe, našli u veoma lošoj situaciji.

Pojedinci i grupe građana koji su pogođeni poplavama kontaktirali su YUCOM, imajući u vidu da se bavi pružanjem besplatne pravne pomoći. Najveći broj žalbi odnosio se na nedostatak informacija koje se tiču njihovog pravnog statusa, neizvesnost u radnim odnosima, i postupak naknade štete prouzrokovane poplavama. Osim toga, građani su istakli i nedostatak transparentnosti u postupcima Vlade, kao i nepoštovanje načela pravičnosti. Dakle, akcenat je stavljen na radno pravo, ekološko pravo i na imovinska prava. YUCOM je kontaktirao nekoliko institucija, ističući probleme koje su iznosili građani pogođeni poplavama, i zahtevao od tih institucija efikasnu i pravičnu reakciju. Broj zahteva za besplatnu pravnu pomoć raste, te je potrebno angažovati više resursa kako bi se adekvatno i blagovremeno reagovalo na potrebe ugroženih građana.

Projekat obuhvata fokus grupe i okrugle stolove sa lokalnom zajednicom, organizacijama civilnog društva i aktivistima. YUCOM će organizo-

vati pet fokus grupa i okrugle stolove u zajednicama koje su pogođene poplavama, kako bi prikupio dodatne informacije o trenutnim potrebama građana i pravnim problemima sa kojima se suočavaju pri ostvarivanju svojih prava. Posebna pažnja biće posvećena marginalizovanim grupama, Romima i ženama. Fokus grupe vodiće advokati, a predstavnici lokalnih NVO biće pozvani da ih prate kako bi se upoznali sa metodama rada. Fokus grupe i članovi pravnog tima savetovaće građane i obezbediti im neophodne informacije. Takođe, tokom pružanja pravne pomoći, YUCOM-ov pravni tim će odabrati nekoliko slučajeva koje će zastupati na sudu. Iskustvo u pružanju besplatne pravne pomoći YUCOM će preneti lokalnim organizacijama civilnog društva i aktivistima, što će biti dobar način za raspodelu resursa angažovanih u pomoći građanima ugroženim u poplavama. YUCOM će nastaviti saradnju sa lokalnim organizacijama civilnog društva koje su uključene u ovaj projekat, i obezbediti im podršku u daljim naporima usmerenim na pružanje pravne pomoći.

Rezultati projekta biće predstavljani na završnoj konferenciji. Predstavnici NVO i državnih institucija koje su povezane sa ugroženim područjima, prisustvovaće konferenciji kako bi se upoznali sa problemima koji se mogu javiti u sličnim situacijama u budućnosti. Takođe, rezultati projekta biće dostupni na sajtu YUCOM-a, društvenim mrežama i u medijima. Tokom projekta biće sastavljen priručnik koji će sadržati pravne probleme uočene prilikom pružanja besplatne pravne pomoći ugroženim građanima, kao i konkretna rešenja koja mogu biti primenjena u sličnim situacijama.

**OSTALE AKTIVNOSTI I
DOPRINOSI**

KUĆA LJUDSKIH PRAVA I DEMOKRATIJE

Kuća ljudskih prava i demokratije je mreža organizacija civilnog društva koje su se okupile da kroz međusobnu saradnju i zajedničke aktivnosti utiču na stanje u oblasti ljudskih prava. Kuća ljudskih prava postoji od novembra 2011. godine, a organizacije osnivači su: Građanske inicijative, Beogradski centar za ljudska prava, Komitet pravnika za ljudska prava-YUCOM, Helsinški odbor za ljudska prava i Centar za praktičnu politiku.

Kuća ljudskih prava i demokratije deo je međunarodne Mreže kuća ljudskih prava sa sedištem u Oslu i podržana je od strane Kraljevine Norveške. Grad Beograd je, kao vid podrške, Kući ljudskih prava ustupio na korišćenje zgradu (Kneza Miloša br. 4). Njegovo Kraljevsko Visočanstvo princ Haakon Magnus, naslednik norveškog prestola, bio je počasni gost i zvanično je otvorio Kuću ljudskih prava i demokratije 6.11.2014. godine. Na otvaranju su govorili ambasador Norveške u Srbiji Nils Ragnar Kamsvag, Zaštitnik građana Saša Janković i predstavnici Kuće. Povodom otvaranja, u Kući ljudskih prava i demokratije postavljeno je i nekoliko izložbi koje se bave tematikom ljudskih prava.

Aktivnosti Kuće ljudskih prava su: edukacija o ljudskim pravima, praćenje rada institucija, davanje preporuka i predlaganje praktičnih rešenja, zagovaranje implementacije zakona, kontinuirano praćenje društvenih dešavanja i reagovanje na kršenje ljudskih prava. Rad Kuće podrazumeva tri ključne oblasti: ljudska prava, tranzicionu

pravdu i vladavinu prava. Cilj Kuće je da se kroz saradnju domaćih i međunarodnih organizacija civilnog društva i institucija sveobuhvatno i konzistentno deluje u oblasti ljudskih prava, i na taj način doprinese demokratizaciji društva. Takođe, sale za sastanke, biblioteka i prostor za organizaciju konferencija, događaja i izložbi na raspolaganju su svim udruženjima građana koja dele vrednosti otvorenog društva i zalažu se za poštovanje ljudskih prava.

Tokom 2014. godine, KLJP izdala je brojna saopštenja koja se odnose na aktuelna pitanja (npr. zaustavljanje širenja straha i pritisaka vlasti na pojedince, organizacije i institucije, kritički osvrt na neregularnosti tokom predizborne kampanje itd.). Takođe, reagovala je na nasilje motivisano homofobijom i ksenofobijom koje je rezultiralo teškim telesnim povredama nemačkog državljanina, zahtevajući da se pronađe i kazni počilac tog napada, kao i napadači na učesnike Međunarodnog festivala kvir filma „Merlinka” u Sarajevu. Kuća ljudskih prava podržala je održavanje Parade ponosa u Beogradu.

SARADNJA SA ZAŠTITNIKOM GRAĐANA

YUCOM je i tokom 2014. godine uspešno sarađivao sa Zaštitnikom građana, otvarajući teme koje su od interesa za unapređenje ljudskih prava, od postupanja bezbednosnih službi prema zadržanim podacima, do zaštite prava deteta.

Shvatajući značaj rada u lokalnoj zajednici, YUCOM-ov tim je učestvovao, zajedno sa Zaštitnikom građana, Poverenikom za informacije od javnog značaja i zaštitu podataka o ličnosti i drugim predstavnicima civilnog društva i medija, na nekoliko predstavljanja Izveštaja Zaštitnika građana u Zaječaru, Vranju i Beogradu, i govorio o temama koje su u ovom sveobuhvatnom izveštaju izdvojene kao značajne za Srbiju.

OEBS i YUCOM posredovali su u ostvarivanju saradnje između Zaštitnika građana i Narodne skupštine. YUCOM je, zajedno sa ovim organima, išao u posete lokalnim zajednicama, razgovarao sa predstavnicima lokalne samouprave i organa kojima su upućivane preporuke. Praćenje sprovođenja preporuka Zaštitnika građana od strane državnih organa, predstavlja izuzetno važan element demokratizacije zemlje i unapređenja položaja građana pred organima javne vlasti, što smo i isticali u publikacijama i izveštajima. Postavljali smo pitanja sprovođenja preporuka organima širom Srbije, na primer Centru za socijalni rad u Čačku, koji nije postupio u skladu sa preporukama u izuzetno ozbiljnim slučajevima nasilja u porodici i nasilja nad ženama.

Takođe, Zaštitnik građana nam je ukazao izuzetnu čast jer je, zajedno sa prestolonaslednikom Haakon Magnus, ambasadorom Norveške i predstavnicima Kuće ljudskih prava, govorio na svečanom otvaranju Kuće ljudskih prava, u novembru 2014.

SLOBODAN PRISTUP INFORMACIJAMA OD JAVNOG ZNAČAJA

YUCOM je i tokom 2014. godine koristio mehanizam za održavanje transparentnosti i odgovornosti državnih organa - slobodan pristup informacijama od javnog značaja.

Slali smo brojne zahteve sudovima, prikupljali optužnice u predmetima koje pratimo, a dobijali smo i podatke od jedinica lokalne samouprave, škola, ministarstava, centara za socijalni rad, javnih preduzeća. Pojedine slučajeve morali smo da rešavamo uz podršku Poverenika za informacije od javnog značaja i zaštitu podataka o ličnosti. Tako je, nakon zahteva Ministarstvu unutrašnjih poslova da dostavi broj vozila koja su registrovana na osnovu Pravilnika o registraciji motornih i priključnih vozila te se samim tim nalaze na ulicama sa tablicama na kojima isključivo piše velikim slovima POLICIJA, bez broja koji je nemoguće zabeležiti i identifikovati, bilo potrebno pisati žalbu Povereniku. Nakon odluke da je naš zahtev za slobodan pristup informacijama osnovan, MUP je dostavio broj vozila koja su registrovana. Na taj način, izašlo se u susret zahtevu građana koji su nam se obraćali, tražeći

da se vozila Interventne brigade obeleže tako da mogu biti identifikovana. Ovo je prvi korak ka argumentovanom postupanju menjanja propisa i jasnijem obeležavanju vozila MUP-a.

Takođe, YUCOM je na osnovu Zakona o slobodnom pristupu informacijama od javnog značaja, od MUP-a tražio i podatke o primenama sredstava prinude u pojedinim slučajevima, uključujući i zapisnik koji je sačinila Žandarmerija u slučaju prebijanja brata predsednika Vlade Srbije, Andreja Vučića, na ulicama Beograda na dan kada je održana Parada ponosa, što je u medijima izazvalo izuzetnu pažnju. Nažalost, na ovaj zahtev dobili smo, i to dva meseca nakon incidenta, prema našem mišljenju, neprimeren odgovor: da na linku dnevnih novina „Novosti” možemo videti šta se dešavalo u navedenom slučaju. Ovakvo postupanje MUP-a pokazuje nerazumevanje instituta slobode pristupa informacijama, što odstupa od inače dobre prakse Ministarstva unutrašnjih poslova.

Osim konsultacija na bilateralnom nivou sa predstavnicima država EU i doprinosa koji je dao izveštaju Evropske komisije o napretku Srbije, YUCOM je imao i druge aktivnosti u pogledu pregovora sa EU. U okviru Nacionalnog konventa o Evropskoj uniji, YUCOM koordinira, kao predstavnik Kuće ljudskih prava, poglavlje 23 koje se bavi pravosuđem i osnovnim pravima. Nacionalni konvent pokrivaće sva poglavlja koja će se otvarati tokom pregovora, pratiće pregovore i davati konkretne predloge za unapređenje procesa pregovora Srbije sa Evropskom unijom. U tom smislu, održana su dva sastanka u Narodnoj skupštini, konstitutivni sastanak Nacionalnog konventa, kao i sastanak koji je za temu imao specifično poglavlje 23. Dati su komentari na Akcioni plan za poglavlje 23 i iskazana spremnost organizacija koje se bave ovim pitanjima da učestvuju u kreiranju prioriteta tokom pregovora i izveštavaju o napretku. YUCOM se jasno zalagao da se tokom 2014. a najkasnije početkom 2015. godine, otvore pregovori u vezi sa određenim poglavljima.

PREGOVORI SA EU

NACIONALNI PREVENTIVNI MEHANIZAM (NPM)

Tokom 2014. godine, Komitet pravnika za ljudska prava je, u okviru Nacionalnog mehanizma za prevenciju torture, posetio dva zatvora u Srbiji kako bi direktnim uvidom ocenio ispunjenost međunarodnih standarda proisteklih iz Konvencije protiv torture i drugih surovih, neljudskih ili ponižavajućih kazni i postupaka. Jedna od poseta obavljena je nakon stupanja na snagu novog Zakona o izvršenju krivičnih sankcija, što je omogućilo da se direktno prate rezultati promena sistema i njihov uticaj na prava osuđenih i pritvorenih lica.

Advokatica YUCOM-a prati ispunjenost standarda u pritvorskim jedinicama. Uočen je pad broja pritvorenika u 2014. godini, što mnogi stručnjaci i službena lica u sistemu izvršenja krivičnih sankcija pripisuju izmenama Zakonika o krivičnom postupku i uvođenju tužilačke istrage, povećanju broja sporazuma o priznanju krivice, kao i povećanju broja lica koja služe kazne u svojim kućama i uvođenju tužilačke istrage, povećanju broja sporazuma o

priznanju krivice, kao i povećanju broja lica koja služe kazne u svojim kućama.

Uprkos smanjenom broju pritvorenika u Srbiji, primećeno je da uživaju nesrazmerno manji obim prava u odnosu na osuđena lica. Neosuđena lica nekada i po četiri godine čekaju na ishod postupka. U međuvremenu, svedeni su na objekte sa kojima uprava zatvora postupa po nalogu suda, što svakako ima nesagledive posledice po mogućnost resocijalizacije ovih lica, ukoliko budu okrivljena. S druge strane, ukoliko budu oslobođena, njihovo zdravlje biva često narušeno, što ne može da nadomesti iznos naknade za neosnovani pritvor koji država mora da plati u ovim slučajevima.

Posete u toku 2014: 8. i 9. maja KPZ Šabac, 6. i 7. oktobra OZ Novi Sad. Nakon svake posete sačinjen je izveštaj o stanju u zatvoru, a upravama zatvora upućene su preporuke čije se sprovođenje nadgleda prilikom kontrolnih poseta.

YUCOM učestvuje u pripremama za predsjedavanje Srbije OEBS-om koje će otpočeti 2015. godine. Civilno društvo predložilo je sastanke i teme koje je Vlada Republike Srbije prihvatila, tako da će se u fokusu naći i sloboda izražavanja, sloboda okupljanja, borba protiv zločina iz mržnje i borba protiv institucionalne diskriminacije. Zajedno sa partnerima iz Švajcarske i iz programa Civic Solidarity Platform pripremljen je i Paralelni sastanak civilnog društva u Bazelu u decembru 2014, na kojem se govorilo o budućnosti OEBS-a iz ugla civilnog društva. Takođe, dokument *Preporuke civilnog društva učesnicima ministarske konferencije*, ponuđen je predstavnicima država članica OEBS-a na ministarskom sastanku u decembru 2014. godine. Na panelu koji smo organizovali u Bazelu, učestvovao je Didier Burkhalter, predsjedavajući OEBS-a i šef švajcarske diplomatije. Tokom 2015. godine biće organizovan i postupak samoevaluacije, u kojem bi trebalo da učestvuju Zaštitnik građana i civilno društvo koje ćemo koordinirati uz pomoć Helsinškog odbora za ljudska prava, kako bi se, tokom predsjedavanja Srbije OEBS-om, pojedina pitanja naglasila.

PREDSEDAVANJE OEBS-OM

SARADNJA SA PRAVOSUDNOM AKADEMIJOM

Zahvaljujući istraživanjima koje je YUCOM sproveo tokom 2012. i 2013. godine o toku i ishodu antidiskriminacionih postupaka koji su vođeni pred osnovnim sudovima u Srbiji od početka primene Zakona o zabrani diskriminacije 2009. godine, advokate YUCOM-a su, tokom 2014. godine, bile uključene u obuku sudija viših sudova sa teritorije cele Srbije. S obzirom na novo uređenje sudova i prenošenje nadležnosti tokom 2014. godine, u oktobru je sprovedeno novo istraživanje o radu viših sudova na predmetima diskriminacije.

Advokate YUCOM-a su, tokom pet dvodnevni seminara, približile rad mnogih nevladinih organizacija i predstavile njihove uspehe u strateškim parnicama koje se odnose na zaštitu ranjivih grupa (nacionalnih i etničkih manjina i LGBT populacije). Takođe, naglasile su praktična pitanja u vezi s primenom međunarodnog prava, potrebu razdvajanja zlostavljanja na radu i diskriminacije, kao i poseban oblik diskriminacije - govor mržnje.

Sudijama je predstavljen sajt koalicije *Korak*, imajući u vidu da su im mnoge presude još uvek nedostupne a da sajt sadrži brojne informacije značajne za njihov rad.

POSLOVNA SPOSODBNOST KAO PREDUSLOV RAVNOPRAVNOSTI PRED ZAKONOM ZA OSOBE SA INVALIDITETOM

Inicijativa za prava osoba sa mentalnim invaliditetom MDRI-Srbija i Poverenica za zaštitu ravnopravnosti u Srbiji organizovale su dvodnevni seminar 26. i 27. novembra u hotelu Premier Aqua u banji Vrdnik na temu ***Poslovna sposobnost kao preduslov ravnopravnosti pred zakonom za osobe sa invaliditetom.*** Seminaru je prisustvovalo 30-tak sudija iz Srbije koje postupaju u vanparnici.

Dragana Ćirić, direktorka MDRI-S, predstavila je uslove ograničenja poslovne sposobnosti koje predviđaju Konvencija UN o pravima osoba sa invaliditetom i opšti komentari vezani za Konvenciju. Poverenica za ravnopravnost osvrnula se na rešenja Zakona o vanparničnom postupku, dok je njena pomoćnica prezentovala istraživanje o rezultatima sudskih postupaka u oblasti lišenja poslovne sposobnosti. Advokatica YUCOM-a govorila je o mogućim načinima obezbeđivanja pristupa pravdi licima čija je poslovna sposobnost dovedena u pitanje. Takođe, sudijama je približila stav Ustavnog suda da postoje dalekosežni uticaji suđenja u razumnom roku u ovim slučajevima, i iznela analizu slučajeva koje advokatica YUCOM-a Kristina Todorović vodi već dve godine.

INICIJATIVA ZA OCENU USTAVNOSTI UREDBE O MERAMA SOCIJALNE UKLJUČENOSTI KORISNIKA NOVČANE SOCIJALNE POMOĆI

Zbog značaja odluka Ustavnog suda na ostvarivanje ljudskih prava građana i građanki i na uspostavljanje vladavine prava u Srbiji, Komitet pravnika za ljudska prava – YUCOM je tokom 2014. godine sa naročitom pažnjom pratio rad Ustavnog suda i sprovođenje odluka ovog suda. Pored toga, u slučaju koji se tiče ostvarivanja jednog od osnovnih ljudskih prava koje je posebno značajno u uslovima teške ekonomske situacije u Srbiji – prava na socijalnu zaštitu, u oktobru 2014. godine, Komitet pravnika za ljudska prava-YUCOM, Autonomni ženski centar i Regionalni centar za manjine pokrenuli su, povodom stupanja na snagu Uredbe o merama socijalne uključenosti korisnika novčane socijalne pomoći, postupak za ocenu ustavnosti i zakonitosti pred Ustavnim sudom.

Vlada Republike Srbije je, Uredbom o merama socijalne uključenosti korisnika novčane socijalne pomoći, mimo zakonskih uslova propisala obavezu korisnika novčane socijalne pomoći da volontiraju ili obavljaju društvenokoristan rad pod pretnjom gubitka ili smanjenja socijalne pomoći. Pojedine odredbe ove Uredbe u suprotnosti su sa Ustavom Republike Srbije i Zakonom o socijalnoj zaštiti, kao i odredbama Evropske konvencije za zaštitu ljudskih prava i osnovnih sloboda, Međunarodnog pakta o ekonomskim, socijalnim i kulturnim pravima i Revidirane evropske socijalne povelje. Iz tog razloga, YUCOM je brзом reakcijom i podnošenjem inicijative za ocenu

ustavnosti, nastojao da ubrza odluku Ustavnog suda u vezi sa ovim pitanjem.

Osim što je pokrenuo inicijativu za ocenu ustavnosti i zakonitosti i predložio odlaganje izvršenja osporenih odredbi Uredbe, YUCOM je, sa još šezdesetak organizacija civilnog društva, zahtevao od Vlade Republike Srbije zaustavljanje njene pune primene do donošenja odluke Ustavnog suda Republike Srbije, smatrajući da će primena Uredbe dovesti do duboko nepravednog, nezakonitog i diskriminatorskim postupanja prema najugroženijim i najsiriromašnijim građanima i građankama.

Nakon poplava koje su zahvatile Srbiju u maju 2014. godine, pravni tim YUCOM-a intervenisao je nekoliko puta nastojeći da reši probleme zbog kojih su mu se građani, i pojedinačno i u grupama, obraćali.

YUCOM-ov pravni tim identifikovao je problem u radnim odnosima, za koji se ispostavilo da je sistemske prirode. Naime, zaposleni koji su bili ugroženi u poplavama (oni koji su imali prebivalište na područjima zahvaćenim poplavama i oni čije je mesto zaposlenja bilo u nekom od poplavom pogođenih naselja), nisu bili u pravno izvesnom položaju po pitanju prava i obaveza iz radnog odnosa, budući da Zakon o radu ovakvu situaciju nije predvideo u onim slučajevima koji traju duže od pet do sedam radnih dana, koliko je zakonom predviđeno plaćeno odsustvo sa rada. Najdrastičniji primer bio je slučaj zaposlenog u jednoj zdravstvenoj ustanovi, od koga je poslodavac očekivao da dolazi na posao iako mu je kuća bila potpuno poplavljena. Prepoznajući problem pravne praznine koji je uneo pravnu nesigurnost i nejednako postupanje prema građanima, koji su usled vanredne situacije već bili ozbiljno oštećeni, YUCOM je uputio dopis Ministarstvu za rad, zapošljavanje, boračka i socijalna pitanja u kojem je tražio da hitno izda instrukcije poslodavcima za postupanje prema licima pogođenim poplavama. Ministarstvo je, u veoma kratkom roku, preporučilo poslodavcima da svim licima koja su bila ugrožena u poplavama odobri plaćeno odsustvo do 45 radnih dana. Ovo je ujedno i primer dobre prakse kako se, uz dobru komunikaciju sa državnim institucijama, efikasno može rešiti problem koji je nastao u vanrednoj situaciji.

Drugi, nažalost ne tako pozitivan primer, jeste slučaj grupe građana iz naselja *Braća Jugović* u Obrenovcu, koja se obratila YUCOM-u usled ugroženosti prava na zdravu životnu sredinu. U skladu sa njihovim tvrdnjama, ali i sudeći po fotografijama koje su poslali YUCOM-ovom pravnom timu, čitavo

naselje koje je bilo poplavljeno, poplavljeno je ponovo, ovoga puta fekalnim vodama koje su tri dana ispumpavane iz glavne crpne stanice vodovoda kako bi se osposobila za rad. YUCOM je odmah uputio dopis Ministarstvu poljoprivrede i zaštite životne sredine, zahtevajući da se hitno izmeri kontaminiranost zemljišta i javnost obavesti o rezultatima. Nadležno Ministarstvo na ovaj dopis nikada nije odgovorilo, što dokazuje da državne institucije još uvek ne prepoznaju ekološko pravo kao osnovno ljudsko pravo na zdravu životnu sredinu.

Osim navedenih obraćanja ministarstvima, YUCOM je dao mnogo-brojne pravne savete i informacije, kao i nekoliko tumačenja rešenja Kancelarije za pomoć i obnovu poplavljenih područja, usled čijeg nerazumevanja su se građani obraćali za pravnu pomoć. U pojedinim slučajevima učestvovao je i u sastavljanju žalbi na navedena rešenja.

AKTIVNOSTI YUCOM-A ZA VREME POPLAVA

VULIN – AKCIJA POVODOM KONKURSA

Povodom informacija o nepravilnostima i zloupotrebama prilikom dodele sredstava Ministarstva za rad, zapošljavanje, boračka i socijalna pitanja udruženjima građana koja se bave unapređenjem sistema socijalne zaštite, YUCOM je, krajem novembra, zajedno sa drugim organizacijama civilnog društva, pokrenuo prikupljanje podrške za zahtev za smenu ministra Aleksandra Vulina.

Imajući u vidu očigledne zloupotrebe utvrđene u sprovođenju pomenutog konkursa, nespremnost nadležnog ministra da ustanovi ko je odgovoran za ovo postupanje i najave da će novac za unapređenje usluga socijalne zaštite nezakonito biti uplaćen Fondu za lečenje retkih bolesti dece, YUCOM je, zajedno sa Centrom za praktičnu politiku, Građanskim inicijativama i brojnim drugim organizacijama civilnog društva, podneo zahtev za ponavljanje konkursa, utvrđivanje krivične odgovornosti onih koji su umešani u pokušaj zloupotrebe budžetskih sredstava i smenu resornog ministra Vulina.

BALKANSKA MREŽA ZA VLADAVINU PRAVA

Prvi sastanak Balkanske regionalne mreže za vladavinu prava (BRRLN) održan je na Ohridu, u Makedoniji, od 5. do 7. maja 2014. godine. Sastanak Mreže organizovan je u okviru Inicijative za vladavinu prava Američkog udruženja pravnika-ABA ROLI i trogodišnjeg regionalnog programa koji se realizuje uz podršku Agencije Sjedinjenih Američkih Država za međunarodni razvoj-USAID.

Svrha Balkanske regionalne mreže za vladavinu prava je da se unapredi vladavina prava u Albaniji, Bosni i Hercegovini, Makedoniji, Srbiji i na Kosovu, uvođenjem mehanizama za saradnju i razmenu najboljih praksi, alati i znanja između advokatskih komora u regionu i organizacija građanskog sektora koje se bave pravosuđem.

Na osnovu opsežne analize koju su sprovele Elizabeth Givens, programski direktor ABA ROLI, Ashley Martin, viši menadžer programa ABA ROLI, Jessie Tannenbaum, pravni analitičar ABA ROLI i pet regionalnih koordinatora programa, definisana su polja delovanja mreže. Razmatrana su pitanja koja se odnose na unapređenje pristupa pravdi građana, profesionalizam i nezavisnost advokatske profesije, obrazovanje i profesionalno usavršavanje, sticanje dozvola, relacije između advokata i klijenta, odbranu ex officio (odbrana po službenoj dužnosti). Takođe, otvorena je i veoma važna tema o odnosu sa pripadnicima nevladinog sektora koji deluju u oblasti krivičnog pravosuđa.

Predstavnici Asocijacije za demokratske inicijative iz Sarajeva i predstavnici YUCOM-a, na konferenciji su govorili o načinu na koji je oblast besplatne pravne pomoći uređena u Bosni i Hercegovini i Srbiji. Takođe, imali su priliku da prenesu iskustva u pružanju saveta, informacija i aktivne pomoći, koja su stekli tokom studijske posete Rumuniji, Velikoj Britaniji i Irskoj, u okviru projekta Triple A.

KONFERENCIJA “HUMAN RIGHTS AND DEMOCRACY IN THE CONTEXT OF EU ENLARGEMENT – WESTERN BALKAN PERSPECTIVES”

U saradnji sa European Association of Lawyers for Democracy and Human Rights (ELDH) i udruženjem Pravnici za demokratiju (LawDem), Komitet pravnika za ljudska prava (YUCOM) organizovao je, 6. juna u Centru za kulturnu dekontaminaciju, međunarodnu konferenciju *Human Rights and Democracy in the Context of EU Enlargement - Western Balkan Perspectives*.

Predavanja i diskusije održani su u okviru četiri sesije: Human Rights in the Western Balkans, EU Enlargement and Democratisation, Social Rights and Labour Law under Threat in Europe, Freedom of Assembly. Na konferenciji su učestvovali vodeći eksperti iz oblasti ljudskih prava, demokratizacije i pravnih reformi, iz nekoliko evropskih zemalja. Konferencija je bila i prilika za produbljivanje saradnje domaćih organizacija sa članicama ELDH u oblasti ljudskih prava.

Studenti Pravne klinike za pitanja diskriminacije Pravnog fakulteta Univerziteta u Beogradu su, tokom školske 2013/2014. godine, bili angažovani na pružanju besplatne pravne pomoći građanima, kao i na različitim projektima iz oblasti ljudskih prava. Najaktivniji student bila je Violeta Kurti.

Takođe, na praksi u YUCOM-u bili su studenti i mladi pravnici iz inostranstva Jean-Baptist Merlin (Francuska), Charly Viguiet (Francuska), Cristiano Barducci (Italija) i Jassin Fetahović, student Fakulteta političkih nauka (Nemačka). Trenutno su, kao volonteri, aktivno angažovani Milan Filipović, diplomirani pravnik koji radi na pružanju besplatne pravne pomoći, Jelena Jelić, studentkinja 4. godine Pravnog fakulteta Univerziteta u Beogradu, Isidora Polovina, studentkinja 3. godine Pravnog fakulteta Univerziteta u Beogradu, Emina Kolarević, diplomirani politikološkinja za međunarodne odnose. Takođe, volonterski program u YUCOM-u prošli su Milica Veselinović i Luka Arizanović, diplomirani politikolog međunarodnih odnosa.

VOLONTERKE/I

PRAĆENJE PRIMENE PREPORUKA ZAŠTITNIKA GRAĐANA

Na osnovu Zakona o ratifikaciji opcionog protokola uz konvenciju protiv torture i drugih surovih, neljudskih ili ponižavajućih kazni i postupaka, Zaštitnik građana Republike Srbije obavlja poslove Nacionalnog preventivnog mehanizma za prevenciju torture u saradnji sa organizacijama civilnog sektora. Komitet pravnika za ljudska prava - YUCOM sarađuje sa organizacijom Beogradski centar za ljudska prava i Zaštitnikom građana Republike Srbije na praćenju primene preporuke Zaštitnika građana iz februara 2014. godine, kojom u utvrđeni propusti u postupanju prema migrantima i tražiocima azila u Republici Srbiji. Navedena preporuka identifikuje propuste Ministarstva unutrašnjih poslova i Komesarijata za izbeglice i migracije u odnosu na veliki broj stranih lica koja su izrazila nameru da traže azil u Republici Srbiji, kao i prema strancima koji ne poseduju putne isprave, kojima nije bilo moguće utvrditi identitet ili nemaju zakonski osnov boravka na teritoriji Srbije.

U cilju praćenja primene preporuke Zaštitnika građana izvršene su posete velikom broju policijskih uprava, policijskih stanica, zatvora, centara za azil i drugih institucija na kojima se nalaze lica koja se mogu kategorisati kao tražioci azila ili neregularni migranti. Pregledan je veliki broj službenih predmeta i obavljeni su razgovori sa tražiocima azila i neregularnim migrantima koji su zatečeni na licu mesta. Nakon svake posete sačinjen je izveštaj o primeni navedene preporuke. Konačan rezultat ovog rada biće zajednički završni izveštaj početkom 2015. godine koji bi trebalo da obuhvati sve institucije koje je NPM tim obišao u ovom cilju.

NOVA IZDANJA

Od samog osnivanja (1997) YUCOM ima razvijenu izdavačku delatnost. Izdajemo specijalizovane studije i istraživanja u oblasti zaštite ljudskih prava. Radi podsticanja rada u zaštiti ljudskih prava i prikazivanja rezultata iz svoje oblasti, YUCOM svoja izdanja razmenjuje i ustupa bez nadoknade, a možete ih preuzeti na www.yucom.org.rs/nova_izdanja

CIVILNO DRUŠTVO PROTIV ZLOČINA IZ MRŽNJE

Publikacija je sastavljena radi boljeg upoznavanja javnosti sa novim članom 54a Krivičnog zakonika, koji se odnosi na uvođenje zločina iz mržnje kao „posebne okolnosti za odmeravanje kazne za krivično delo učinjeno iz mržnje.” Takođe, publikacija se bavi ulogom civilnog društva u borbi protiv zločina iz mržnje, prirodnom i pravnom regulativom ovog instituta, a podvlači i neophodnost evidencije zločina iz mržnje, kao i značaj izveštavanja OCD o zločinima iz mržnje.

JAČANJE PRAVOSUĐA U BORBI PROTIV KORUPCIJE

Komitet pravika za ljudska prava-YUCOM, Inicijativa mladih za ljudska prava u Hrvatskoj i Inicijativa mladih za ljudska prava u BiH, izvršili su komparativni regionalni pregled efikasnosti rada pravosuđa u borbi protiv korupcije. Pregled uključuje niz međunarodnih preporuka koje se odnose na ovu temu i implementaciju strateškog okvira o jačanju pravosuđa u borbi protiv korupcije. Takođe, sadrži i pravni okvir za kažnjavanje krivičnih dela sa elementima korupcije u navedenim zemljama.

Publikacija *Jačanje pravosuđa u borbi protiv korupcije* sastoji se od sledećih poglavlja: kontekst, strateški okvir za borbu protiv korupcije, analiza zakonodavnog okvira, praćenje suđenja i opšti zaključci i preporuke. U svakom poglavlju predstavljena je situacija u sve tri zemlje (Srbiji, Hrvatskoj, Bosni i Hercegovini).

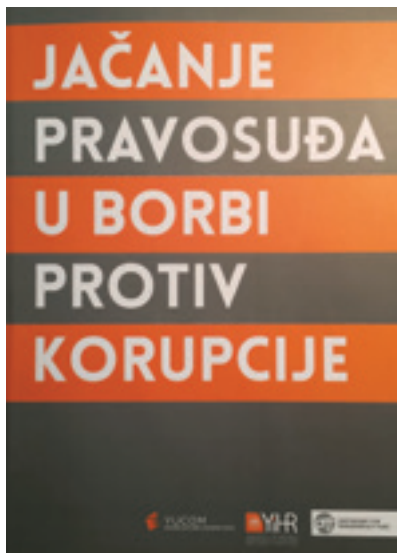
U prvom delu publikacije navedene su glavne preporuke upućene od strane međunarodnih institucija koje deluju u oblasti borbe protiv korupcije, promovisanja i unapređenja vladavine prava. Ovo je naročito bitno kako bi se uporedili standardi koji se moraju primeniti u svim zemljama u regionu, budući da se suočavaju sa sličnim problemima

(ali se razlikuju po postignutim rezultatima i poziciji koju zauzimaju na međunarodnom planu kada je reč o borbi protiv korupcije). Svaka od navedenih zemalja razvila je sopstvenu strategiju za borbu protiv korupcije u pravosuđu, tako da su u mogućnosti da razmene iskustva i usvoje primere dobrih praksi. Takođe, u ovom delu opisani su glavni problemi koji se odnose na nezavisnost, nepoverenje javnosti, sukob interesa, etiku, odgovornost i efikasnost, kao i preporuke za njihovo rešavanje.

U drugom delu predstavljeni su glavni ciljevi državne strategije za borbu protiv korupcije, ali i neuspesi sa kojima su se države suočavale. Na ovaj način, želeli smo da podignemo svest o neefikasnosti državnih institucija i ukazemo na neophodne izmene.

Analizom zakonodavnog okvira pokušali smo da približimo krivična dela i koruptivne elemente u svakoj od zemalja i naglasimo izmene u Krivičnom zakoniku Republike Srbije i u Zakonu o krivičnom postupku.

Četvrti deo detaljno je objasnio proces monitoringa suđenja za korupciju u svakoj od zemalja, izložio glavne probleme sa kojima su se monitori susretali i zaključke sa suđenja.

GORUĆA PITANJA MEDIJA U ŠEST ZEMALJA JUGOISTOČNE EVROPE

Publikacija *Goruća pitanja medija u šest zemalja Jugoistočne Evrope* predstavlja pregled zajedničkih tematskih oblasti koje su bile u fokusu medija u Hrvatskoj, Rumuniji, Bosni i Hercegovini, Crnoj Gori, Srbiji i Makedoniji, a izdata je u okviru projekta *Civilni odgovor na klijentelizam u medijima - Medijski krug*. Odabrane teme odnose se na svakodnevne probleme koje su partnerske organizacije uočile kroz rad na *Media Flash Assessment Report* platformi, čiji je cilj da obezbedi osnovu za razvijanje indeksa klijentelizma u medijima.

Partneri su, kroz saradnju i zajedničke akcije, izdvojili pet problema sa kojima se mediji u ovim zemljama suočavaju. Prvo je obrađen problem nedostatka informacija o vlasničkim strukturama, tržišnim udelima medija, udelu svakog oglašivača u medijima, finansiranju iz javnih izvora, uticaju regulatornih i nadzornih organa i njihovih odluka, sudskim slučajevima koji uključuju novinare itd.

Drugi problem odnosi se na vlasništvo, odnosno, privatizaciju. U većini zemalja štampani mediji su privatizovani, dok su emiteri sa nacionalnom frekvencijom najčešće ostajali u rukama države. Ove medije, u retkim slučajevima, drže lokalni preduzetnici ili međunarodne medijske grupe.

Ekonomska zavisnost identifikovana je kao treći važan problem. Uočeno je da u svim zemljama postoji indirektna politička kontrola medija koja se uspostavlja kroz reklamiranje. Takođe, zbog ekonomske krize, sve više novinara zaključuje samo ugovore sa skraćanim radnim vremenom, što stvara ekonomsku nestabilnost koja može dovesti do autocenzure.

(De)kriminalizacija uvrede i klevete predstavlja četvrti problem. Kleveta je dekriminalizovana u Bosni i Hercegovini 1999. godine, u Rumuniji 2006. godine, 2011. u Crnoj Gori, a 2012. u Srbiji i Makedoniji, samo je u Hrvatskoj još uvek krivično delo. Profesionalna udruženja novinara i sindikati imaju znatan uticaj na medije. Oni treba da odigraju ključnu ulogu u pružanju podrške medijima, ali se u većini slučajeva njihov rad svodi na nekoliko saopštenja za medije.

Navedene teme obrađene su detaljno i pojedinačno u publikaciji.

